Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 109 (4550). | ШОАТТА, 11 сентябрь 1971 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадувл 1923 шера денз

ГАЗЕТАШИ ЖУРНАЛАШИ — ХIАРА ДЕЗАЛА

Берригача мехка йолаеннай 1972 шера газеташи журналаши яздара кампани. Iалаьмате дукха болх бе безарг6а партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, «Союзпечатен» бувзамен болхлой периодически изданешта яздулга бокъонца вIаштIехьдаькха а, ханнахьа а чакхдаккхара. ХIара газеташ дешачун шийна дукхагIа эша газет а, журнал а хьем боацаш хьаязде йиш хургйолча тайпара вIаштIехьбоаккхаргба из болх.

Советски Iаьдал латтача шерашка дукха къахьийгад вай парте газеташи журналаши наха юкъе дIадоаржадара. Дукха хIама кырагIдаьннад цу шерашка кепайоазоно наха еш йола влияни лакхъейча берригача бахача нахага газеташи журналаши дIакхоачийтача. Шерагара шерага лакхлуш латт советски наьха политически сакхетам, культура боарам. Цар лерхI кепайоазонах парте идеяй пропагандист, бакъйола оперативни информаци духъювла хьаст, лоархIамеча дешаех бакъдар дувцар.

Периодически кепайоазонна советски нах чIоагIа тIаккхувш хилар хьахьокх СССР ярадувлача газетийн журналийн икъара тираж мехка бахача нахал дукха дукхагIа хилар. Шеко а йоацаш ала йиш я газеташи журналаши ца яздеш цхьаккха а дезал хургбац вай мехка аьнна.

Дикка лакхбеннаб подписка боарам вай республике а. Укх шера Нохч - ГIалгIайче яздаь центральни а, моттигера а газеташи журналаши 709 эзар экземпляр я, дIадахача шераца нийсдича дикка дукхагIа да укх шера яздаьраш. Шерагара шерага дукхагIа хулаш йоагIа юкъара лаьрхIача хIара эзар сага кхоача периодически изданеш.

КПСС Грозненски горкомо, дукхача горкомашеи райкомашеи, юххьанцарча партийни организацеша шоай партийни декхар лерхI кепайоазув наха юкъе дIадоаржадар, даим шоай теркама кIал лоаттаду газеташи журналаши яздара кампани ханнахьа чакхйоаккхилга. Массаза а дика чакхбоаккх из болх Наурски, Сунженски, Шелковской районашка. Цу кхаь районе хIара эзар сага 670 экземпляргара 944 экземплярага кхоачаш яздаьд укх шера газеташи журналаши. Дукхача юххьанцарча партийни организацеша инициатива йолаш леладу периодически изданешта пропаганда елга а, уж бахача наха юкъе дIайоаржаелга а.

Цхьабакъда йолаш я вай из лоархIаме болх тесса лелабу а, газеташи журналаши бахача наха юкъе дIадоаржадар духхьал «Союзпечать» органий гIулакх хеташ йола а райкомаши юххьанцара партийни организацеши. Иштта уйла йолаш хила безаш ба Ачхой - Мартана, Урус-Мартана, Наьсарен районашка из болх бе безаш бола нах. Кхыча тайпара кхетаде йиш йий из, нагахьа санна юкъера лаьрхIача республике хIара эзар сага 666 экземпляр газети журнали кхоачача, Наьсарен районе—354, Ачхой-Мартане — 387, Урус-Мартане 386 экземпляр мара кхоачаш ца хилча. Цу тайпарча гIулакхашца машар хила йиш яц.

ХIанз, газеташи журналаши язде доладаьча хана парте горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш декхарийла я цу лоархIамерча балха участкана даим бIарг тIалоаттабе. Периодически кепайоазонна яздалара кампани чакхйоаккхача юкъе хьинаре дакъа лаца деза шеррача общественни активо, профсоюзни, комсомольски организацеша. ХIара коммунист, комсомолец, парте воаца активист декхарийла ва, шийна газеташи журналаши яздаь ца Iеш, царна шерра пропаганда е, ма могга дукхагIча нахаеа уж дIакхачийта.

Республика еррига йоккхийча предприятешка, боахамашка, учрежденешка, дешара заведенешка йолаш я кепайоазонна пропаганда яран из наха юкъе дIадоаржаларан гIо де вIашагIъехка общественни советаш. Цар дIадахача шерашка доккха новкъостал даьд газеташи журналаши яздара кампани чакхйоаккхача. Партийни организацеша укх шера а юкъе оза еза уж цу балха, царна юкъе ма могга дукхагIа инициатива йола, политически дийша коммунисташ, комсомольцаш, парте боаца активисташ а хьожабеш.

Соахкарчоа юхе дикка хувцамаш хиннад ведомственни подписка еча. Министерствай, центральнии моттигерчеи организацей, кепайоазон органий, предприятей, Iилман учрежденей, дешара заведеней болхлошта паччахьалкхени общественни организацейн средствай чотах газеташи журналаши язде йиш я духхьал беча балха уж доацаш мегаргдоацаш хилча, учреждене профилага хьежжа. 1971 шера яздаьчул 75 процент кIезигагIа язде деза уж укх шера ведомственни чотах. Клубашта, библиотекашта, политически просвещене кабинеташта. цIеча уголокашта, витринашта, общежитешта, бахача наха культурнии бытовойи гIулакхаш деча предприятешта, кхыча общественни моттигашта бюджетеи общественни организацейн, чотах газеташи журналаши язде йиш я укх шера яздаь хинначa боарамагIа.

Цу хувцамаша кхы а лакхбу периодически изданешта пропаганда яра а уж ма могга дукхагIа бахача нахага дIакхачийтара а балха лоархIам. Де йиш мел яр де деза газет, журнал уж деша безам болча хIара сагага дIакхачийтара. Периодически изданеш язъяра кампани ханнахьа чакхъчккхара чIоагIа лоархIаме да общественни распространителаш шерра юкъе озар, малагIа издани эшийча бакъахьа хургья ха наха новкъостал дергдола консультацеш вIашагIъехкар.

Периодически кепайоазонна пропаганда яра а, из дIадоаржадара а чIоагIа новкъостал де деза телевидене, радио,республиканскии районнии газеташа. Шерра яла еза реклама, хIара сага новкъостал де деза ший профессега, дешара боарамга диллача чIоагIагIа эшаш дола газет, журнал язде.

Ховш да газеташи журналаши яздар хIара саго ший лоIамагIа деш дола гIулакх долга. Цхьабакъда партийни организаце йиш яц шоай лоIамагIа деш долча гIулакха наха шоай хьаштдар долла аьнна Iоховша. Коллективе болх беча, юрта бахача наха газеташи журналаши ца яздича хала хургда царна боагIача тайпара кхетам бала, цар сакхетам лакхбе. Цудухьа партийни организацеш, предприятей, колхозий, совхозий, учрежденей, дешара заведеней кулгалхой оарцагIбовла беза хIара коммуниста, комсомольца, специалиста, болхлочо, колхозхочо, хIара вахача саго газеташи журналаши яздергдола гIулакх вIаштIехьдаккхара. Къаьстта теркам тIабахийта беза партийни изданешта пропаганда яра.

КПСС XXIV съезда решенеша советски наьха политически а, къахьегама а хьинар айдар бахьан долаш къаьстта дика хьалаш нийсденнад укх шера газеташи журналаши яздара кампани ханнахьа чакхъяккхара. Цудухьа хIанз де дезар да хIара дезалга цунна эша газеташи журналаши дIакхачийтар. Цун дешара боарамга, профессега а хьежаш дувца деза хIара сагаца. ЧIоагIа теркам тIабахийта беза моттигера кепайоазув дIадоаржадара.

Укх шера а вай лозунг да: «ХIара дезала — Ленина парте идеяш йоаржаеш дола газети журнали» яхаш.

ДоттагIал — даим!

Укх деношка город МалгIабика Серго цIерагIча клубе Болгаре социалистически революце XXVII шу дизара хетаяь партийни советски организацей, общественноста торжественни собрани хилар. Цига дакъа лоацаш хилар МалгIабика гIишлошъеча къахьегаш бола Болгарера болхлой а.

Болгарски доттагIашка моаршал хоатташ къамаьл дир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара Х. Х. Бокова.

Болгаре социалистически революце XXVII шу дизарах доклад йир КПСС горкома секретара А-Х. Х. Барахоева. Цо дийцар ди тIехь чIоагIлуш доагIача советско - болгарски доттагIалах. Цул тIехьагIа гулбеннараща хьалхашка къамаьл дир болгарски гIишлошъерий группа партийни организаце секретара Г. И. Табакова. Цо чIоагIа баркал аьлар ловца боаккхаш даьча къамаьлах, тешам белар цун дай-мехкахоша советски халкъацара доттагIали вошали дIахо а боча леладергхилара.

Торжественни собране хиннараша тIаийцар болгаро-советски доттагIала Деррихалкъа Комитетага дохьийта письмо.

Болгарски халкъа къаман цIей сийна доккха концерт оттадир. ШоллагIча дийнахьа города паркашка а бешамашка а, района юрташка сакъердаш хилар нах.

СУРТА ТIА (аьрдехьара аьттехьа): Н-ски даькъа дикагIйолча подразделене командираш эпсараш В. М. Бобин, А. В. Наумов, Е. П. Егоров, Б. К. Тарнакин, А. А. Смирнов.

ТАСС фотохроника.

КХОАНА — ТАНКИСТИЙ ДИ

ДАЬХЕН БОЛАТА НИЗ

Бронетанкови бIун маршал Амазасп БАБАДЖАНЯН

12 сентябре танкистий Ди дезду советски халкъо цун Гезрзашцарча Низашеи. Из ди дезде оттадаьд 1946 шера июле Сийлахьбоккхача Даьй-мехка тIем тIа советски бронетанкови бIунеи мехка танкостроителашеи 1941—1945 шерашка карагIдаьнна тIехдаьнна доккхий хIамаш белгалдоахаш.

Советски бронетанкови бIу — бIуний тоъал къона тайпа да. Цун исторе дIоахал деррига а массехк итт шу мара дац. Цхьабакъда, Iалаьмате чIоагIа дегIа а бена, хIанз лаьттан тIарча бIун керттера низ а хинна дIаэттаб из.

Машений замалахьарча тIемий анализ еш, В. И. Ленина вывод яьй, техника ца хилчей моастагIчуница лоаттабеча къовсаме цунах пайда эца ца хайчей котало йоаккхалургъяц аьнна. ХIанзарча тIем тIа тоа, яьхад цо, техника йоккхагIа яраш, дикагIа вIаштIехьбаьннараш, дисциплиней дикагIа йола машенаши йолаш бараш. Герза низаца лоаттабеча къовсама хIанзарча технически средствай даькъахи лоархIамахи йола ленински положенеш йийцай Советски Эскари Флоти техническа кийчлара партеи правительствеи чакхдоахача ларде.

Советски танкостроени къаьстта чIоагIа дегIанхай ткъаь яттлагIча шерашка. СССР Iилма-технически промышленнии боарамо йиш хилийтай КВ яха еззийоккха танки легендарни «тридцатьчетверкеи» хьакхолла. Уж тIема машенаш арахецарца керда гIа баькккхар советски танкови техника дегIайоалаяра даькъе.

Даьхе бахьан доланъ баьча тIем тIа советски танкисташа хьахьекхар тIехдика морально-тIема гIулакхаш. ГIашлоща, артиллеристашца, летчикашца цхьана цар хьинаре дакъа лаьцар Хасан яхача озера районе, Халхин-Гол яхача хи тIа японски гIаьрахой бохабеча.

Советски тIемахой. цу даькъе танкисташ а, 1941 шера СССР-ах фашистски Германи летача хьалхарча деннoшке а денз чIоагIа духьале йир моастагIчоа. Инаралий А. Куркина, Н. Шестопалова, С. Оборина командованегIа хиннача механизированни корпусаша 22 июне а тIехьа юхадухьал низ болаш хIамаш йийттар Шаумяна, Бреста, Гродноа юхе гIолла тIабоагIаш хиннача фашистски бIуна, кхы дIахо хьатIа ца йоахкийташ юха совцайир моастагIчун низ болашагIа йола группировкаш, салтий боабарцеи техника йохаярцеи доккха зе дир царна. Къаьст-къаьстача операционни лостамашкахь боккха танкай тIом болабелар. Масала, 1941 шера июнь бутт бовш Луцки лостамгахьа хиннача лирача тIем тIа ьинна а оагIорахьара дакъа лоацаш хилар 2000-нега кхоачаш танкаш. Уххаза 8 дийнахь социаяь лоаттайир тIайоагIа гитлеровски бIун танкови группа.

ХIара денна чIоагIагIа хулар советски тIемахоша моастагIчоа еш йола духьале, лакхлора цар говзал. Танкисташа турпала, кхетамца гIулакхаш чакхдаьха хилар хьахьокхаш дола масал да полковника Катуков Михаила (хIанз бронетанкови бIун маршал, шозза Советски Союза Турпал) командованегIа хиннача 4-ча танкови бригада толамаш. Городашта Орелаи Мценсканеи юхе тIом дика барах цу танкови бригадах 1-гIа гвардейски танкови бригада яьй.

Немецко - фашистски бIун сталинградски группировкана го бетча хоадамболлаш дола дакъа лаьцар танковии механизированнии соединенеша.

1943 шера аьхки Советски Герзашцарча Низаша юкъагIъяькхар шийгара дIаяьнна инициатива Курска юхе йоккха наступлени йолаяра наькъаца юхаерзаен тIема делам ший толамгахьа лостабеи лаьрхIача моастагIчун тIеххьара уйла. Цига а тIехдаьнна доккха дакъа лаьцар советски танкисташа. Курски тIом хиллалца йолча хана лаьттача тIемий историна хезадац цхьан стратегически лостамгахьа селлара дукха бронетанкови техника юкъе яьккхай аьнна. Алхха Прохоровка яхача юрта юхе баьча тIем тIа ьинна а оагIорахьара дакъа лоацаш яр 1200 гарга танки шоаш лела артиллерийски установкаши — дунен шоллагIча тIем тIа танкашца эттара чIоагIагIа вIашка баь тIом бар из.

1944—1945 шерашка Советски Эскаро яьча наступательни операцешка танкови бIу, массаза а яхар мо, латаш чудолхача эскарий хьалхарча юхьигашка бар. Берригача бIун соединеней толам тIех а боахаш, из ше ма бодда дIахьалхьашкахьа ухар, моастагIчун йоккхий группировкаш гонна юкъе ерзаяран хIалакъяран аьттув бола хьалаш вIаштIехьдоахар цо, хье ца луш ше ма бодда тIехбувлар Южный Буг, Днестр, Прут, кхыдараш санна долча доккхийча хиний духьаленех. Эскарийи фронтийи лелаш йола группаш хиларах тарра, советски танкисташа мукъайоахар шоай Даьхен яраш меттел, Европерча паччахьалкхений а дукха городаши юрташи.

1945 шера апрель бетта юкъе Советски Эскаро тIеххьара низ болаш моастагIчоа хIама а теха, фашистски паччахьалкхен столица — Берлин хьаьккхар. БIун

(Чаккхе 2-ча оагIо тIа).

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА СИЙНА

БIУБЕННА НАКЪАБОАГIА

ХьатIабоагIача Сийлахь - боккхача Октябра 54 шу дизара сийна шерра йоаржаьча социалистически яхье доккхий толамаш доахаш къахьегаш ба «Октябрьнефть» НГДУ Ленина орден лелаеча Цатуров Армоис Леонтьевича кулгалдеча инженерно-технологически служба. мехкдаьттахой. Лакхача гемпашца дIадоладир цар пятилетка хьалхара шу. Мехкдаьттен гази яккхара бархI бетта план ханал ворхI ди хьалха кхоачашъяьй. ХIаьта шоай декхарий чотагIа даькха а даькха дIадахьийтад планал совгIа 11433 тонн мехкдаьттен 2456 кубически метр совгIа гази. ДIадахача шера августе доаккхаш хиначунца нийсдича дийнахьи буси доаккха мехкдаьттен гази 20 процент лаккленнад, хIаьта къахьегама овсарле 4,7 процент лакхъеннай.

Цу коллектива къахьегама лакха толамаш дахара лоархIаме фактор хинна дIаэттад служба болхлоша, специалисташа шоаш дечун творчески уйла тIайохийташ хилар. Служба коллективо тIагIертта къовсам лоаттабу скважинах нийса пайда эцара йолаш йола резерваш гучайоахаш мехкдаьттен гази яккхара хьалха латта методаш юкъейоалаяра.

Скважинашта экспериментальни тохкамаш даьчул тIехьагIа шерра юкъейоалаьй хьалха латта прогрессивнии йоккха эффект луш йолеи форсированни режим. Цу методах болх беш я хIанз 30 скважина. Духхьал из метод юкъейоалаярца кхы тIа 400 тонн совгIа мехкдаьтта даьккхад служба коллективо.

Массанахьа юкъе йоалаьй мехкдаьтта тIоанашта искусственни низ а лоаттабеш дукхагIа мехкдаьтта даккхара прогрессивни метод. Цу методах пайда эцаш ба уххаза пхиъ мехкдаьтта тIоа. Цар чу дийнахьи буси ши эзар совгIа кубически метр хий чудохийт. Из метод юкъе йоалаярах ер шу доладелча гIоче бархI эзар совгIа тонн мехкдаьтта даьккхад служба коллективо. Мехкдаьтта совдаккхара дика новкъостал ду геолого-технически мероприятеша а. ХIанзлехьа 50 мероприяти чакхъяьккхай, цар хьадоаккхача мехкдаьттана 5800 тонн тIаккхетийтай. Духхьал № 206 йолча капитальни ремонт яьча скважинера укх шера йиъ эзар совгIа тонн мехкдаьттен цхьа миллион куб. метр газ яьккхай.

Иштта, творчески хьисап деш, шоай низах бIубенна, тIагIертта коллективо къахьегарах цар вIаштIехьдоал управлене яьржача социалистически яхье хьалха латта.

Къахьегама лакха хьокхамаш дахара боккхача лоархIаме да технически прогресс, балха юкъе кхахьар а. Мехкдаьтта кIеж еттача скважинашта оборудовани яра балха моттига 500 атмосфер давлени йолча АФ—50—500 яхача фантанни арматурах, пайда эц. Иштта скважина продукцена сепараци яра эгара кердагIйола оборудовани гидроциклонни сепаратораш юкъейоалаяьй, технологически процессашта шерра механизации автоматизации яьй. Цу дерригне техникеи а технологеи боарам технологически прогресса лакхарча лагIа тIа баьккхаб.

Техникеи технологии эргаьккха тоаеча доккха дакъа лаьцар рационализаторашеи производства новаторашеи. Ер шу доладелча денз 76 рационализаторски предложенеши тайп-тайпара технически хувцамаши юкъедоаладаьд коллективо. Цу гIулакхо 25 эзар сом паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

Социалистически яхье яьннача коллективашта юкъе хьалхара моттиг лелаю мастера коммуниста Ананьев Анатолий Лаврентьевича кулгалдеча коммунистически къахьегама цIи лелаеча коллективо. Цу яхье дика толамаш доахаш хьайоагIа мастераша ни. Синюхаева, Дроздова кулгалду бригадаш. Шоашкара хьокхамаш гойташ дика къахьегарца белгалбаьннаб операторaш ни. Юсупов, Гузяев, Петров, Абдулаев, Хандиев, дукха кхыбараш.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
тха штате воаца корр.

Оаха — цIейна

Iалаьмате чIоагIа хьинар айдена къахьег тха депо коллективо Октябрьски революце 54 шу дузача цIейна къахьегама совгIаташца накъаяхара. Оаха лаьрхIад дерригача хьокхамашца итт бетта план 22 октябре кхоачашъе. Планах йоагIачул совгIа мехкдаьтта продукташ чуйотта 20 эзар цистерна кийчъе. Цу даькъе сийрда мехкдаьтта продукташ чуйотта цистернаш кийчъяра план 106 процент кхоачашъе. Автоматизированнии механизированнии хьисапе цистернашта сихагIа обработка а еш уж сайца латта ха 55 минот лоацъе. ПланагIа лаьрхIачул 3 процент совгIа къахьегама овсарле лакхъе. Продукцега дIабола мах 1 процент лохбе. Материалаш кхомбеш дIаахийтарах 50 эзар сома маьха паччахьалкхен средстваш кхое. Технически еха латта вагонаш 7 процент кIезигъе.

ХIанз беррига шоай низ тIабахийта уж декхараш кхоачашдеш ба депо болхлой.

А. МЕЛЬКУМОВ,
Грозненски вагонни депо партийни бюро секретарь.

ЯХЬ КЕРДАЧА ЭТАПЕ

Мехка халкъа боахам дегIабоалабара, наьха вахара торо лакхъяра Коммунистически парте оттаяь планаш толаме кхоачашъяра бола тешам — болхлоша, ахархоша, интеллигенце сакхетамагIеи тагIерттан къахьегарах латт. Цудухьа, белгалдаьхар КПСС XXIV съезде, социалистически строях, советски сагах — къовсамхочох, къахьегамхочох, кхолламхочох доахкаш дола деррига, Iалаьмата доккхий низаш оарцагIдака могаргдолеш болча шеррача партийно-организационни, политически, идейно-кхетама балхаца чIоагIъяь вай экономически программа хила езаш хилар.

Уж сийлахь уйлаш чулоацеш ба селхан «Правда» тIа кепатеха арабаьнна «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо а тоадарах» бола КПСС Центральни Комитета соцам. Коммунизм хьалъеча хIанзарча этаперча яхьа лоархIам, башхалонаш, декхараш кIоаргга хьа а деллаш, цо партийни, советски, профсоюзни, боахама органашка хьахьокх къахьегамхой творчески хьинар керда айдара наькъаш.

ДIайолаеннача юххье сийлахьвоккха Ленин хьалха лаьтта социалистически яхь массаза а хиннай производительни низаш дегIакхувлара, производственни отношенеш эргайоакхаш тоаяра, наха кхетам балaран производствана доал деча уж юкъеозаран дикагIа йола метод. КПСС XXIV съезда решенеша хьахилийтаб нийсагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра тIехьара низ бола патриотически болам. Москвичийи ленинградцийи инициативагIа баьржача цо чулацаб беррига мохк, продукци дукхагIа арахецара, дикагIа хьокхамаш лакхдара, керда мощносташ ханал хьалха болх бе йолаялийтаран караерзаярaн тIадерзадаьча дукхача маьхерча гIулакхашца белгалбаьннаб из. Цхьабакъда, съездо кийчбаь экономически никъ чакхбаккхаро дIадех яхь вIаштIехьйоаккхилга тIагIертта эргадаьккха тоаделга, цу даькъера кхоачамбоацараш дIадоахилга.

ХIанзарча Iилма-технически революце хьалашка шерлу социалистически яхьа чулоацам, халкъа боахам дегIаккхувлачеи къахьегамхошта кхетам лучеи дика дакъа лаца дезаш я из. Цун керттера лостам — къахьегама овсарлеи производства эффективности ма могга лакхъяр духьа низаш оарцагIдахар. Наьха инициатива хьал а лоацаш, хIара коллективе кердадараш творчески лехаргдола, технически Iилмани консерватизм лоалургйоаца, дегIа ца ухаш латтилга лоалургдоаца хьал уттаде деза.

Яхье дакъа лоацарий тайп-тайпарча мугIараша лерхIараш цаIаш доппашехьа а, декхараш хьадда шо-шоай да. Промышленносте лоархIаме да эгара хьалха керда техника, хьалха латта технологи кийчъяреи юкъехахьареи ханаш лоацъяр, производствана масса оагIорахьара рационализаци елга, цунна комплексни механизации автоматизации елга вIаштIехьдахар, къахьегам, производство, доал вIаштIехьдоаккхилга эргадоахаш тоадар. Юрта боахама болхлой декхар — дикагIа йола продукци дукхагIа яхар, из яккхарга дIабода мах лохбар, ерригача культурай хьувкъами хьайбай продуктивности тIа-тIа дукхагIа лакхъяр духьа къовсам лоаттабар, колхозийи совхозийи материально - технически база чIоагIъяр, производствана электрификаци химизаци, лаьтташта мелиораци яра темпаш сихъяр. ГIулакхаш дара сферера яхьа керттера лостам — из да цу даькъах индустриальни дакъа дар, советски наха хьашт дола чIамаш дизза гIа кхоачашдар.

Социалистически яхь — къахьегамхой шоай, дийна, творчески гIулакх. Парте дIадех дуккхача наьха юкъарча цу патриотически болама демократически лердаш дегIакхувлилга, формализм, бюрократически харцахьа даьхараш овлангара денз бухдоахаш дIа а кхуваш, къахьегача коллективай лоархIам пакх а беш. Яхь вIашагIйоллярца бувзабенна болча берригача балха нийса къулба — цун ленински принципаш: дIайовзийтар, даьраш вIаши нийсдар, опыт практически гIардаяхара торо, Iалаьмате боккхача лоархIаме да поощрительни мераш, къаьстта а моральни стимулаш нийса юкъекхахьар. Къахьегамцеи общественни доалахьенцеи коммунистически гIулакхаш леладергдолча, дика моральни гIулакхаш доахкаш хургболча, дисциплиней организованности чIоагIъергйолча уйланца нах хьалхебара кхы а дикагIа гIулакх де дезаш я яхь. Яхье договорни хьисапаш дегIакхувланза, цун тайп-тайпарча формашта — хIаранеи коллективнии творчески планашта, къахьегама профессешта нийсхал яккхара, говзала конкурсашта, кхычарна никъ шерагIа хьабелланза баргбац. Де дезаш дукха хIамаш да социалистически декхараш кийчдареи тIаэцареи практика тоаяра — планови заданей парда тIа латташ, къаьст-къаьстача хIаране декхараш а къахьегамхой предложенеш а шоашта чулаца, резерваш оарцагIъяха езаш да уж. Балха итогаш вIаши нийсъеча хана эгара хьалха теркалде деза тIаийцача декхарийи кхоачашъяьча планийи йоккхал, хIаьта иштта производствага дIадахачун боарам.

Цу еррига башхалонаша чIоагIбу яхь вIашагIйоллара хьалхара боахама кулгалхой, инженерно-технически болхлой, юрташкарча специалистий бехктокхам. Керттердар — цун хIара доакъашхочоа къахьегама овсарле лакха йолаш болх бара эша хьалаш хилийтар, хьалха латта опыт пайданагIа йолча тайпара дIайоаржаяр, кадрай квалификаци лакхъяр, Iилма-технически экономически знанешта чIоагIа пропаганда яр.

Социалистически яхьи къахьегамца коммунистически гIулакхаш хилара тIехьара болами дIахо боаржабара йоакхо а еш, Центральни Комитето доккхий хIамаш хьадех партийни организацешкара. Дерригача халкъа юкъарча цу боламе хьалхле лелаяра дакъа коммунисташка хулга Iапашде, яхь вIаштIехьйоаккхилга эргадаьккха тоадара духьа административни гIулакхашта тIахьожам лоаттабе шоашта еннача бокъонех биззагIа пайда эца, массово-политически балха масс тайпара формаш из дегIакхувлара тIаерзае езаш я уж. Тоаде деза цу даькъе профсоюзийи комсомолеи гIулакхашта деш дола кулгал, хьадда йола практикеи яхьа перспективни проблемай теоретически разработкаши кIоаргагIа вIашагIъеттилга вIаштIехьдаха деза. Шерра торонаш хьайийлла укхаза кепайоазонна, телевиденена, радиона, киножурналистикана хьалхашка — цар выступленеш наьха творчески инициатива дегIакхувла бокъонца йола школа а хинна дIаотта еза.

Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга тоадарах бола КПСС ЦК соцам — боккхача политически лоархIамера документ, дIахо чакхдоахаргдолча гIулакхашта кулгалдара низ. Цу соцамга хьежжа анализ е еза хIара коллективерча гIулакхашта, практикана хьадда выводаш е еза.

Хьамсарча ленински парте Центральни Комитета тIахьехама жоп а луш, вай Даьхен къахьегамхоша кхы а шерагIа йоаржаергья социалистически яхь, шоай низаш, знанеш, хьинар тIадерзадергда КПСС XXIV съезда решенеш, коммунизм хьалъяра доккхий декхараш толаме кхоачашдара.

(6 сентябрерча «Правда» передовая).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КIОАРГГА ДIАЙОВЗИЙТА СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ

Дентара денга баржаш латт республика предприятей, организацей, боахамий партийни организацеша КПСС XXIV съезда материалашта пропаганда яра а наха коммунистически кхетам балара а беш бола болх. Шоай тахана керттера декхар из лерхIаш йолча Наьсарен района партийни организацеша партийни балха тайп-тайпарча формаех пайда а эцаш хIара коммуниста, хIара къахьегамхочоа съезда решеней чулоацам кIоарга дIабовзийтаран уж кхоачашъяра нах оарцагIбахаран тIаберзабаь лелабу болх. Съезда материалашта пропаганда елга цхьа ха хоадаь дола гIулакх лаьрхIа дита йиш йолаш дац. Цудухьа района предприятей, совхозий партийни организацешна цу гIулакха хетаь дуккхача ханна лаьрхIа цу балха планаш уттаьй, чакхьяха еза мероприятеш белгал а еш. ЛоархIаме да из болх вIаштIехьбоаккхаш керттердар съезда решенешта пропаганда яра говза кадраш кийчъелга укхаза лерхIаш хилар. Парте райкомо лекторанца, докладчикашца, политинформаторанца, агитаторанца, культура учрежденей кулгалхоашцеи активисташцеи съезда материалаш наха дикагIа дIайовзийтара де дезар дувцаш семинараш яьй. Цига чIоагIъяьй еша езача беседай, докладий, лекцей тематика а.

Наха юкъе шеера политико-массови болх боаржабе гIертача района партийни организацеша керттера теркам хIаравар шийча хьалхашка латта декхар дизза довзаш хилийтара тIаухийт. Цунца цхьана царна дIахойт пятилетка кховчашъелга а наьха вахара хьал тоаделга а хIаране ший къахьегама овсарле дикка лакхъярах тийша долга.

ХIанз «Назрановский» совхозе съезда материалашта пропаганда еш 200 депутат, 150 агитатор, 20 политинформатор, 15 лектор ва. Съезд чакхъяьннача хана дензпарте керда программа наха дIайовзийташ, из кхоачашъяра кхаш лелалераши фермай болхлойи оарцагIбоахаш бокха болх баьб цар. Цунга хьежжа тоаденнад боахама хьокхамаш а. ДIадахача шерачул дикагIа лел гIулакхаш. Дулх дохкара ах шера план 124 процент, тха дохкара план 135 процент кхоачашъяьй боахамо. ПланагIа лаьрхIар 17,1 центнер долча хIара гектара тIара 22,8 центнер ка бола ялат чуденад.

Ялат оардача, йол Iалашъеча, хьайбаш леладеча даим го йиш я совхоза пропагандисташ М. Шадыжев, М.-Б. Абиев, А. Арсамаков, агитатораш У. Мальсагов, Р. Льянов, Х. Пугиев, кхыбараш.

Совхоза парткома секретара М. Картоева коммунисташца цхьана комсомольцаши профсоюзни болхлой оарцагIбаьха дикка тоаяьй боахамера гойтара агитаци. Шоай кхачкарча ерригача станашка телевизораши радиоприемникаши оттаяьй цар. Хоза лостам болаши наьха бIарг тIаоттаргбелчен хьалтехад боахама социалистически декхараш тIадолза стенд, хьалха латтарий Сийлен доска.

Наха кхетам луча совхоза отделеней партийни организацей лоархIам айбара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоах парткомо. Керттера теркам халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдара, нах советски патриотизмаи интернационализмаи уйла йолаш хьалкхебара тIаухийт. Совхоза къахьегамхошта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду Социалистически Къахьегама Турпала доярка Барахоева Лемкас.

«40 лет Октября» яхача совхоза парткоме «Съезда решенешта пропаганда яра беча массово - политически балхах» лаьца дош дийцад. Гучахвара партсобрани яр из. Цига баьхкабар парте боаца активисташ, культура цIенойи библиотекайи болхлой. Собране белгалдаьккхар политинформатораша М. Арчакова, З. Гиреева, Б. Дударова, лектораша нн. Котиева, Арапиева, Кулбужева, кхыбараша болх дика беш хилар.

Съезда решенешта пропаганда яра болх совхозе отделеней, бригадай, фермай хIара деннарча гIулакхашца бувза а бувзаш лелабарах дика беркат даьннад. Ах шера заданел совгIа дулх — 9 процент, тха — 56 процент, цура — 10 процент, ка бола ялат — 40 процент дехкад боахамо.

Совхоза ерригача 18 звене болх беш а яхье баьннарашта юкъе къалха латташ а коммунисташ ба. Къахьегамца коммунистически гIулакх долаш болхлой хилийтара тIаберзабаь лелабу кхетама болх совхоза партийни организаце. Долакха-Юртарча къахьегамхошта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду къаьнача коммуниста Цороев Илеза, СССР Лаккхехьарча Совета депутата Р. Тимурзиевас, совхозе цIи хезача кхыча къахьегамхоша.

Района боахамаша кхы а доккхагIа дола толамаш доахаргдар, нагахьа санна цар партийни организацешa наха кхетам луча цоашта новкъостал де дезача культура учрежденешца айхха бувзам лоаттаборе. Района культура учрежденей болхлоша (районни культура отдела заведующи Б. Хамхоев) наха юкъе культурно-массови болх боаржабеча цхьалола новкъостал лоаттадаьд. Цар агитбригадаша каст-каста концерташ уттадаьд боахамий бригадашка, фермашка. Района цхьайолча библиотекашка наьха безам тIабодаш йола тематически сайренаш чекхъяьхай, дагахьара журналаш уттадаьд, производстве хьалха латтарашца вIашагIкхетараш хиннад, книжкай выставкаш яьй.

Цхьабакъда КПСС XXIV съезда материалашта пропаганда яран партийни организацешца бувзам лоаттабаран беча балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да укхаза. Района дукхагIйолча клубашка хIанзарча декхараша дIадеххача тайпара съезда решенеш хьагойташ йола гойтара агитаци яц, балха планаш уттаяц, чаккхьяьха мероприятеш дIаязъеш журналаш дац. Цхьаь цхьан клубе вIашагIъелла болх беш клубни совет яц. Райисполкомо а юртарча Советаша а цар болх хайра теркалбац. Шоай заседанешка, сессешка культура учрежденей балхах лаьца дош дувцац. Дукхазза моттигаш хиннай юртарча Советий кулгалхоша культура болхлой декхарашца дувзаденна доаца гIулакхаш царна тIадехкаш.

Совхозий парткомаша, предприятей юхханцарча партийни организацеша цоаш кхетама болх вIаштIехьбоаккхача хана культура учрежденеех ког гIортилга яьяц, уж концерташ уттаде дIаюха болхача хана царна транспорт хилийтара оарцагIбалац. Клубайи библиотекайи болх, цар материальни база чIоагIъелга, художественни самодеятельность дегIайоалаелга мо дола дешаш шоай балха юкъмоттиге лоаттадац партийни организацеша.

Района культура учрежденеша парте съезда решенешта пропаганда яра беш бола болх бувцаш укх деношка йоагIа а йоагIаш чIоагIа критика йир парте обкома пропагандаи агитацеи отдела заседане. Цига белгалдир тахханарча декхараша дIадеххача тайпара шоай болх цар эргабаьккха тоабаь ца хилар, наха юкъе кхетама болх бу центраш а хиина уж дIаэзта йоацилга. Района библиотекашка кагирхошца хайра болх бац, политически литературана пропаганда яц, партдешара хетаь книжкай витринаш яц.

Культура учрежденей болхлошца кIезига семинараш, совещанеш яьй ала йиш яц районе, цхьабакъда царех дукхагIъяраш духхьал яьй алар духьа яьй, хIаьта цу совещанешка де лаьрхIар чакхдаьккхадац, цудухьа царех кIезига пайда бувл.

ХIанз керттера дар района еррига культура учрежденеш съезда решенешта пропаганда яра балха юкъеоза да. Уж даим декхарийла я моллагIа кхетама болх вIаштIехьбоаккхача хана партийни организацешта эшаш дола новкъостал лоаттаде. ХIаьта культура учрежденей база чIоагIъяра эшаш дар дищ ца луш хила еза партийни организацеш а. Из йишта хуле бувзам а хургба кхетама болх а лерттIа дIагIоргба.

П. ХОРОШИЛОВ,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела инструктор.

МОСКВА. «Транспортни, мухь тIаботтара - боассабара, складски балхашта комплексни механизаци автоматизации» яхача выставке (СССР ВДНХ) хьагойташ хургья 700 совгIа экспонат. Цига дакъа лоацаш мехка 40 министерстваи ведомстваи, заводаши, институташи, проектни организацеши, конструкторски бюрой, итташ союзни республикаши хургья.

СУРТА ТIА: галешкара мухь тIаботтарен дIа-хьа баккхарен агрегат. Цо торо хулийт кулгкара беча эгтара халагIча балха механизаци е.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАЙДА БАЬБ

Укх шера цIаккха а ца хиннача тайпара творчески хьинар айдення къахьег тха завода рационализаторашеи изобретателашеи. Из хьахьокх духхьал бейнача бархI бетта кийч а яь 508 предложенеи изобретении балха юкъеяхьаро. Цунах производстваиа баьнна пайда 1 миллиони 76 эзари сом да. Къаьстта боккхача маьхе я «Цахаддаш парафин дIа-юха ахийтира установкаш» яхача темах лаьца производствана юкъейоалаяь изобретени. Цун автораш ба Т. В. Семенова, В. В. Тимофеев, кхыбараш. Шера 809 эзар сом кходайт цу кердачо. Цул совгIа парафин дIа-юха ухийтача дукха тара а кхояйташ массехк болхло мукъавалийта торо хулийт. Из изобретени вIашагIъеллачарна совгIата 18 эзар сом деннад завода администраце.

ГIадвугаш да рационализаторийи изобретателийи мутIараштa юкъе вайнах хилар. Производстве уж дика творчески дегIабаьхкаб. Царех цаI ва оператор Хасанов Салих. Духхьал август бетта лоархIаме кхоъ кердадар балха юкъедоаладаьд цо. «Установка-12 контактора чу бедал дIачуахийтара схема хувцар» яхача темах лаьца я цхьа предложени. Цу гIулакхо установкаиа обвязка еш йоаю ха кIезигьярах дикка лакхъеннай къахьегама овсарле. Фаткено - зазойливи фракци шелъяра холодильник хьалъе езача дIаккхаьчадар гIулакх. Тlаккха цо дукха материальни средстваш цIалоацаргьяр. Цу гIулакха дукха творчески уйла йир № 3 йолча установка начальника Ибрагимов Iаддалас. ХIаьта цунах дика ка а яьлар цун. Фаткено-зазойливи фракцех холодильника ванна дIахеттар цо. Аьхки мел дIайха денош ахарах хьалха санна дукха хала доацаш фракце йIовхала температура дикка лохъю цу гIулакхо.

Л. САХОВА,
Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода рационализаце бюро инженер.

ВIАШТIЕХЬДАККХА ПЛАНИРОВАНИ ЕЛГА ЦIЕНХАШТТА

Паччахьалкхено хьахецача ахчах пайда эц производственни объекташ хьалъяра а хIаьта иштта чуIе цIеноши культура гIирсаши хьалдара а. Цхьабакъда, цунца цхьана партеи правительстваи декхар оттаду — дIадахийтача хIара сомо ма могга дукхагIа а сихагIа а пайда юхалургболаш капитальни вложеней эффективность лаккхе. Из кхоачашде вIаштIехьдаргда хьалъеш латта объекташ сихагIа эксплуатаце дIалой, нийса планировани йой. Цхьабакъда, вай республике гIишлошъяра опыто хьахьокхачох шерра-шера ца къоастаюлуш юсаш йолча проблемаех цаI я керттерча генподрядни гIишлошъеча организацешка планировани нийса ца яр.

Дукха объекташ шоай ханнахьа проектно - сметни документацеца, финансированецa, эшаш йолча оборудованецеи материалашеи Iалаш а ца еш хьатIадоагIача шера планировани яра практика геттара воча хьала тIа оттаду гIишлошъяра балхаш. Массаза а санна яхоачаш ца еш юс шера план, дукхагIа хул хьалъяь яланза йола объекташ, болх вIаштIехьа ца боаккхалуш йола гIишлош хьаьа ха йоацаш йоагIийс цхьадола дешаш къоастадаь даларга хьежаш.

Цу тайпарча хьалаша, шерра-шера йоккхий халонаш тIаккхоачаш планагIа гIирсаш хьалдараи паччахьалкхен планаш кхоачашъяраи новкъарле ю.

ГIулакх дикагIа кхетадараи бакъдолчоа духтIадовлараи массехк масал доаладергда вай: «Чечингсельстрой» треста план еннай укх шера Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхозе 300 эзар сома маьха йола чусттаяь хьаккарч кхоаба комплекс хьалъе аьнна. ХIаьта цунах хиннар фуд?

Проектно - сметни документаци хIанз а йизза дIаккхаьчаяц трестага. Ахча хьа маца хецаргда а бокъонца ховш дац. ГIирсаш хьалдергдола моттиг май бетта мара белгалъяьяц, хIаьта шу-м, ма дарра аьлча, чакх ма даьннадий. Маца дергда уж хьал?

370 эзар сома объем йола Старо - Юртовски коа тIарча оалхарий фабрикера гIишлон балхаш хIанз а даь даланза да. Даьча балхех 136 эзар сом дIа а хьарчаш цу гIишлонера дерригa балхаш укх шера II квартале дензсоцаде дезаш хилар гIишлошъераш. Бахьан лакхе дийцар морг да — ахча хьахецарах дола дош къоастадаь даьннадац.

«Алханчуртский» совхозе доаханна йоккха комплекс хьалъеча хIанз а технически документаци яц хин гIирсаш хьалдара, газ чуйиллара; котельне оборудовани яц, и. кх. дI.

ТIаккха заказчика фу йоах? Заказчик — республика юрта боахама Министерство хьалда жоп луш яц XIX партсъезда цIерагIча колхозе комплекс хьалъяра, Староюртовски коа тIарча оалхазарий фабрика хьалъяра дешашта а республике хьалдеча юрта боахама кхыча гIирсашца дувзаденначa дешашта а.

Нохч - ГIалгIай гIишлошъю управлени а иштта Iалаьмате халача хьал тIа я. Шера план юкъагIъюсаргхилар кхерам ба. ХIана? Дуккхача объектай документаци дукха гайна кхаьчай; дIахо гIирсаш хьалле хIанз ха ца йисача хана къоастадаьд финансировани яра дешаш а. ЛоархIаме объекташ эксплуатаце дIаялара планаш цу бахьанегIа юкъагIйисай мехкдаьттахой городе МалгIабике а. Укхаза хиланза яргIйоацача объектех цаI — маькх ю завод эксплуатаце дIалулга укх шера юкъагIисад заказчико — республика кхачан промышленноста Министерства эшаш йола оборудовани ца ялар бахьан долаш.

Уж тайпа, документацеца, финансированеца, оборудованеца, конструкцешца, кхыча материалашца шоай ханнахьа Iалашъянза йола объекташ республикерча керттерча организацешка 5—6 миллион сомал кIезигагIа йоацаш я. Фуд цун маIан? Цун маIан да, укх шерарча плана тIа реальни йоаца объекташ «Чечингсельстрой» тресте 600—700 эзар сома, Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене 5 миллион сома маьха хилар.

Иззамо хьал да «Чечингколхозстрой» объединеи «Чечингушводстрой» гIишлошъяра управленеи. Цул совгIа, цу тайпарча хьало, цу тайпарча планироване касткаста цхьан, объекташкара хана йIоахалла цхьадолча даькъе дешаш къоастадаь даьннача кхыча объекташка болхлой дIаккхувланза, транспорт, механизмаш дIаккхахьанза ца боалаш хулийт гIишлошъераш, цхьан боарамагIа Iилман ларда тIа болх вIаштIехьа а баьккха лелабе, шоай балха график дуккхача субподрядни организацей балхаца ювза йиш хилийтац царга, и. кх. дI. Шоай боккхагIболча коллегашта тIаккхаьчараш санна йола халонаш тIаккхоач иштта субподрядни организацешта а.

Шу чакхдала 3 бутт совгIа ха мара йисаяц. ХьатIадоагIача шера планашта комплектаци еш латт хIанз. ХьалхагIа а санна планашта юкъеухийт реальни йоаца объекташ: ХьатIадоагIача шера планаш вIаштIехьйоахача хана республикерча заказчикашеи кхыча планаш уттаеча органашеи генподрядни организацей кулгалхошта низ бу технически документаци кийчъяра, финансировани яра дешаш укх «гарггача» хана шоаш къоасталергхиларах тешам а луш, декхарийла бу уж гIишлошъераша карарча шера шоай ханнахьа дIайолаергйоаца объекташ планашта юкъеккхахьа.

Цхьабакъда, опыто хьахьекхад, «гарггара» ха цкъаза бIаргчача шера а йIаьхлуш хилар, хIаьта бухсоццача кхаьчача из Iаткъ республике гIишлошъяра плана, йоккхий халонаш тIаотт гIишлошъеча организацеша шоай гIулакхашта планировани еча хана.

ХIанз чIоагIа сахьувзадеш да 1972 шерара планови объекташ проектно - сметни документацеца Iалашъелга. Укх шера 1 сентябре 20—30 процент совгIа долча республикерча керттерча гIишлошъеча организацей хьалххагIе а план уттаеча подрядни балхашта документаци йоацаш я.

ХьатIадоагIача шера реальни планаш кийчъяра заказчикаша шоай гIулаккхаш дикагIа вIаштIехьдахеи проектни организацешкара доагIар дизза хьадехеи деза проектни документаци тIехьа ца йоалийташ дIаккхачийтар е гIирсаш хьалде дIахийца ахча сихха дехьа-сехьа дIа-юха декъар духьа, подрядни балхий планашта юкъера техдокументацеца Iалашъянза йола объекташ дIа а яха.

Планаш уттаеча организацей кулгалхоша, заказчикийи генподрядчикийи кулгалхоша кхетаде деза шера планашта реальни планировани елга цхьаккха дича а данза дергдоацаш гIулакх хилар, дерригa низаш тIадахийта деза 1972 шера — пятилетка шоллагIча шера республике бокъонца уйла а яь кийчъяь реальни программа тIаэцийтара.

К. САЛТАХАНОВ.
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома инструктор.

Болх ди тIехьа сихлу

«Грозэнерго» центральни ремонтно - механически завода коллектив ийслагIча пятилетка хьалхарча шера а айденнача хьинарца къахьегаш лакха голамаш доахаш хьайоагIа. Кийча продукци маьхалкъяккхара бархI бетта задани 102,1 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа планал совгIа арахийцай 16 эзар сома маьха товарни продукци. ХIаьта къахьегама овсарле лакхъялар 109,6 процентага дIаккхаьчад, эзараш сомий маьха паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

Завода коллективо из юкъара толам боаккхача дизза дакъа лаьцад котельни цеха коллективо. Заводе хьалхара моттиг цунга я. ТIехь-тIехьагIа дикагIа къахьег цеха болхлоша. Нагахь санна ах шера къахьегама овсарле 9,9 процент лакхъеннаяле, июль бетта цун боарам 13,2 процент хилар.

Цеха дикагIбола болхлой бовзийтар аз дийхача начальника Степенко Петр Потаповича аьлар:

— Укхаза белгалдаккха деза, цеха ремонтникаша Грозне а республика а предприятешка дIа а ухаш тоаду теплоэлектростанцей яьш. Иштта пайданегIа, аттагIа да из. ХIанз городашка Махачкалеи Каспийскеи ба цеха пхьабола ремонтникаш. «Дагэнергоца» даьча договорагIа цигарча котельни боахама капитальни ремонт ю цар. Кастта бутт боал Махачкалерча ТЭЦ-е мастера Ковальски Анатолий Федоровича бригада къахьега.

— Керттера балхаш даь ца Iеш текущи ремонт а ю тха котельщикаша. Масала, город Каспийске электростанце оборудовани цIаьхха ехар. Цхьабакъда цу балха йоккха опыт йолча тха котельщикаша сихеи дикеи тоайир из, — йоах завода партийни бюро секретара Чумаков Михаил Прокофьевича. — Даим производстве хьалха латташ хьабоагIа коммунисташ воккхагIа вола мастер Меньшиков Геннадий Павлович, газосварщик Неказаков Иван Иванович, крановщица Губанова Мария Ивановна. Царел тIехьа ца бусаш къахьег слесараша Решетов Юрий Андреевичеи Нагинов Николай Григорьевичеи. Ленински Юбилейни медалаш еннай царна массанена а.

ХIанз Аргунерча ТЭЦ-е ремонтни балхаш деш я цеха массехк бригада. Завода транспортапа хьал а ухаш болх баьлча сарахьа юха цIа ух уж. Цигара балхаш даь даьлча Грозненски кхаь ТЭЦ-еи Новогрозненски ТЭЦ-еи котельни боахам тоабе болалургболаш ба цеха болхлой. Дерригa балхаш планагIа ду.

Иштта толаме къахьег гIонна оборудовани тоаеча цеха коллективо а. Цо ремонт ю тайп-тайпарча насосашта, задвижкашта, котелаши турбинаши цIенийи ремонт яра кийчъю, кхыдола балхаш ду. Цу цеха болх токарий, слесарий, кузнеций аьшкапхьарий хьинарах тийша ба. Саггота эша оатхалаш тоаярал совгIа керда оатхалаш а хьаю цар. Иштта моттиг нийсъелча эггара хьалха слесарь Котов Владимир Ивановичи аьшка-пхьар Калашников Николай Кузьмичи оарцагIвоаккх. Коммунистически къахьегама ударникаш ба уж. Царна Ленински Юбилейни медалаш еннай, Калашниковна бархIлагIа пятилетка толаме кхоачашъярах паччахьалкхен деза совгIат — Октябрьски Революце орден еннай.

Иштта шера плани тIайийца доккхий декхараши ханал хьалха толамца кхоачашдара дерригa низ тIабахийта къахьег ЦРМЗ болхлоша. Цудухьа производственни заданеши хьалхашка латта декхараши толаме кхоачашде вIаштIехьдоал барт болча коллектива.

В. АЛАЕВ.

ДАЬХЕН БОЛАТА НИЗ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

кхыча тайпашца цхьайа Берлински операце дакъа лоацаш хилар гвардейски танкови эскараш: ворхI къаьстта танкови, шиъ къаьстта механизированни корпусаш, Iалаьмате дукха танкови бригадаш, танкови шоаш лела артиллерийски полкаш — ерригаш а 6250 кхаччалца танкаши шоаш лела артиллерийски установкаши.

Берлин хьаьккхар аьнна Европера тIом чакхбаланза бар. Чехословаке лаьттача гитлеровски бIун низ болча группировка, капитуляце условеш тIа ца а эцаш, дIахо а духьале йора. Прагерча къахьегамхоша восстани гIоттайир. Шоай интернациональни декхар кхоачаш а деш царна новкъостала бахар советски бIу. Кхесса йода хIама санна масса чухьилла, къилбаседехьареи малхбоалехьареи, советски бIун кхыча тайпашца цхьана айхха бувзам а лоттабеш, танкови группировкаша го а баь, капитуляци яиза яргйоацача кхоачайир гитлеровций пражски группировка. Плен хьачувера миллион гаргга немецко-фашистски салте, эпсар, инарал.

Iалаьмате йоккхий халонаш ца къовсаш, шоай цIийи вахари ца кходеш, советски тIемахоша Польша, Румыне, Болгаре, Югославе, Венгре, Чехословаке, Кятая, Европерчеи Азерчеи кхыча мехкий халкъашта новкъостал дир кхыча мехкагахьарча дега гоамача Iазапах мукъадовлара, кхычарех тийша хIама доацаш хилара, социалистически дегIаахара наькъа тIа довлара. Вежарашха долча социалистически мехкашка хиннача бIаргаййнай хьалъеттача кIийленаш тIа латта «тридцатьчетверкаш», «КВ». Из — советски танкисташ дукхабезаши цар къонахчалах доккхал деши хилара белгалонаш, СССР майрача Герзашцарча Низий сийленна дегIа памятникаш.

Фашистски Германии милитаристски Япониi йохаелга коталонца чакх а даьккха. Коммунистически парте кулгалдеш долча советски халкъо шерра хьалле доладир маьрша социалистически гIирсап, доккхий толамаш даьхад тIом чакхбаьннaчул тIехьагIарча шерашка. ДIакр дегIаенай фашизмаи реакцеи низаш эша а даь котало яккхар бахьан долаш хьахинна дунен социализма система.

Уж дерригa хIамаш дезаденнадац империалистически мехкий а эгара хьалха Америка ВIашагIкхийттача Штатий а доал деча гIозараштa. США-с шер а ю чIоагI а ю гучахьа СССР-ан кхыча социалистически мехкаштеи духьалъерзаяь агрессивни тIема блокаш, массе тайпара сихдаь Iоаду герз, дунен халкъашта юкъера кхохкам михьарбоах.

Иштача хьалашка ший Даьхен оборонни низ чIоагIбара, эскареи флотеи тIема низ чIоагIбара халданза йоакхо яиза далац советски халкъ. ХIаьта цу йоакхонах доала беркат дикка холуш да. ХIанзарча тайпара долча эгара кердагIча герзаеи тIема техникацеи кийчдаь да Советски Герзашцара Низаш.

Кердача лагIа тIа боалаш айбеннаб бронетанкови бIу а. ХIанз герза низаца лоаттабеча къовсаме цо лоаца дакъеи цун лоархIами лохлуш ца хиларал совгIа, кхы тIа а дикка лакхлу. Советски тIема доктрина кердача хьалашка а лаьттан тIарча бIузо керттера хIама тоха маневренни низ лоархI цунах.

Башха дика тIема машенаш йолаш ба советски танкисташ. Дикка лакхъеннай цар маневренности хьаетталучa тайп-тайпарча хIамаех лораялара чIоагIали, бокхагIа хиннаб дов дара низ. КердагIа йолча прибораша йиш хулийт танкаш дийнахь а бус а бIубенна лехка, хин духьаленех тIехъювла, моастагIчоа тоха герз геттара нийса детта. Цу дерригача хIамаша танкови доакъоштеи соединенештеи торо лу тIех масса никъ бе, моастагIчун радиоактивнии химическии бIехъяьча зонех сихха тIехлелха, кIоаргга чуухаш, моттигерча моллагIча хьалашка, цера кертеи денеи бийсанеи моллагIча хана тIом бе.

Цхьабакъда, шеко йолаш мичад, танкови бIун низ техника чIоагIалах лаьтта Iеш ца хилар. Из эгара хьалха нахах латт. Танкисташ, дерригa советски нах а санна, — уж ба шоай халкъан партенеи боарам боацаш чIоагIа мутIахьа бола салтий, сержанташ, эпсараш, массе оагIорахьара образованни, шерра политически, тIема, культурни кругозор йолаш бола нах. ТIемахоша - танкисташа еза лелаю шоай бIун тайпан тIема традицеш, аренашка, полигонашка, танкодромашка практически гIулакхашца ебаю уж. Шератара шу массаза доал дукхагIа хул герз нийса кхувсареи тIема машенаш лелаяреи говзанчаш, классни специалисташ, тIемеи политическии кийчон отличникаш, тIехдика экипажаш, подразделенец, доакъой.

ТIагIертта тIема дешар Iомадеш латт танкови бIу тIа, низ болча хьасто санна кIеж етт творчески инициатива. Шерра яьржай «КПСС XXIV съезда шу — тIехдика дешареи гIулакх дареи шу» яхаш девиз а йолаш дIайолаенна социалистически яхь.

БIун технически база эргайоахаш тоаеча, цун тIема говзал лакхъеча керда хIамаш карагI а дувлаш накъаболх советски танкисташи танкашъерашa шоай цIейна. Уж даим кийча ба социализмана карагIдаьннараш, машареи прогрессеи хьашташ лорадара декхараш дерригача Герзашцарча Низашца цхьана сийленца лораде.

(АПН).

Ученеш еча хана духьала нийсденнача хих чакхйовлаш латт танкаш.

ТАСС фотохроника.

ДЕГІАБОАГІА БОАХАМ, ТОАЛУ ВАХАР

«Комсомольский» яха совхоз — къона боахам ба. Иттех совгІа шу хьалха Наурски районе шаьрача ара вІашагІбеллар из боахам. Укхаза болх бе а, баха а дІаболабеннараш, керттерча даькъе, кагирхой бар, дукхагІа бараш. Хьалхарча халонех лаьца аьлча, белгалдаккха деза совхоз дІайолае а цуна отраслеш дегІайоалае а укхаза баха баьхкача лоаман нахах дукхагІа бараш комсаш лелаелга механизаторий говзал цаховш хинна хилар.

ХІаьта хІанз? «Комсомольский» совхоз тахан ерригача Наурски районе хьалха латтарех цхьа боахам ба. Боккхача наькъа юххе уллача, баьццарча гаьнаша къайлайихьача хозача поселкана гоннахьа укх совхоза цхьа эзар-ах эзар гектар комсий плантацеш. Комсаш — совхоза боахамцара керттера дакъа да, бакъда совхоза кІезига пайда луш дац хьайбаш лeладелга а ялаташ дувлга а.

— Цхьаккха хІамах тамаш ца е Іемад вай тахан, — йовх совхоза директора Чагаев Баудина. — Сона дагадоагІа совхоз вІашагІъелла. Базар тІа йохкаш яйнаеце, комсаш дІа мишта юв, мишта лелаю ховш бацар укхаза баха баьхкачарех дукхагІа бараш. Ховра хала хургдолга бакъда къоначa сага хьинарах тешар.

Чагаевна дика дагадоагІа совхоз иштта вІашагІйоллар.

Боккха чоалхане боахам ба хІанз «Комсомольский» совхоз. Кхыйола механизмаш йоацаш, тахан совхоза доалахьа бІаь ткъо трактор, шовзткъа автомашен я. Механизмаша, техника ше-шегІа болх бац говзанчаш механизатораш эш царга болх байта. Иштта говзанчаш эш дукха отраслеш йола юртбоахам лелабе а. ТІаккха мичара боагІа уж шаьрача ара хьахиннача совхоза? Ала деза, уж укхаза арахьара тІаккхувлаш хинна ца хилар. Совхоза дирекце, цун партийни а комсомольски а организацеша массаза йоакхо ю шоай коллективацара говзанчаш Іомабаре. Из доккха маІан долаш хилар дика кхетаду укхаза. хІана аьлча ший коллективацара кхеваь, Іомаваь говзанча, механизатор юртара дІаваха гІертац. Шоай гІулакх дика довзаш хиларах, шоашта хьалхашка латтача декхарех лархІабеш хиларах, тахан укхаза сий деш ба шоай коллективацара хьахинна бола дипломировании агрономаш комсаш лелаерий бригадир Хамзатханов Султан, совхоза хьалхарчеи, шоллагІчеи отделеней управляющеш Т.Т. Колокольшкова Е.Т. Швецова, иштта кхыбараш. Кхы кІезигагІа йоакхо йоацаш да укхаза механизатораш Іомабара гІулакх а. Совхоза тракторащ тІа, машенашта тІа кхыча механизмашца болх беш бараш укхаза кхебаь а Іомабаь а бола механизатораш ба. ХІанз укхаза цхьаине тамаш яц трактора руль кхестаеш яр лоаман кхалсаг хиларах. Иштта, укх шера Іай совхозе кийчбаьча вурийтта къоначa механизатораштa юкъе пхиъ йохчий йоІ я. Совхоза механизаторех хьалха латтарех ба къона трактористкаш-комсомольцаш Тамиева Яхита, Кальсиева Зарган, Бочканова Нина, иштта кхыбараш.

Совхоза дирекце, цун партийни а комсомольски а организацеша дика кхетаду кагирхой хьашташ, царна дика хов кагирхой боахама тІачІоагІбара де дезар. Нагахь санна материальни хьалах лаьца аьлча, укхаза саготле дезаш хІама дац. ХІара болхлочо бетта доаккхаш дар 100 сомага кхоач. хІаьта механизатораша юртбоахама иштта кхыча говзанчаша доаккхаш дар кхы а лакхагІа да. Бакъда материальни Іалашон вахарца кІезигагІа эшаш дац сага культура, салаІара хьашташ Іалашделга. «Комсомольский» совхозе хІара болхлочуна Іалашдаь да шерра-шера материальни поощрени яра фонда чотах шоай могашло тоаяра гІулакха доагІача алапел совгІа ахча телилга. Цунах доккха новкъостал хул болхлошта, цо торо хулийт санаторешка, курорташка салаІа а могашал тоае а. Ший йоагІаш йола моттиг дІалаьцай совхоза болхлой вахарца электрически сердалоно, аханел совгІа долча болхлой цІеношка йоагаш газ я тахан, хІаьта хІара кoa дилла хий да. Цул совгІа гаргтарча шеращкa масса цІагІа газ юллилга чекхдаккха лерхІаш да. Совхозе болх беш я массе тайпара болхлошта юкъе культурно - кхетама болх дІахьош йола 400 моттиг йола клуб. ХІаьта дукха ха йиса яц укхаза керда культура ЦІа хьалде а. Цу гІулакха проектно-сметни документаци хІанзле кийчдаь да.

Ший ахчах 510 эзар сом дІа а дахийта юкъера школа хьалъяьй укх шера совхозо. Цо торо хулийтаргья 640 берага кабинетни методах дешийта. Цу массане торо хулийт совхоза болхлочун вахара хьал городерча вахара гарга доаладе. Цудухьа да укхазара болхлой дІа ца ухалга, шоаш баха а болх беш а йола моттиг царна езилга.

Цифраш ешаш хилча сагота ует оалаш да. Бакъда цифраша къаьга хьахьокх долаш долчун сурт. ХІара шера дегІадоагІаш де «Комсомольский» совхоза коллективо юрта боахама культураш кхеелга а паччахьалкхенга цар продукци йоххар а. ХІаьта укх шерарча лоархІамах планал ийс эзар тонн совгІа духхьал цхьа комсаш гулъергйолаш я совхозе. Продукци совгъяларга хьежжа дегІабоагІа хІара шера совхоза хулаш бола пайда а. Нагахь санна — 1969 шера совхоза хьахинна беррига пайда 810 эзар сом хиннабале, 1971 шера из кхоаторгба 1 млн. 830 сомага. Ерригача торонех пайда эцар бахьан долаш, керда отраслеш хьаеллар бахьан долаш дегІадоагІаш да хьахулаш бола пайда лакхлулга. МалагІа торонаш я уж? Укхаза халданза дІахьош да хьалха кулгашца беш хиннача балха механизаци елга. Хала болх ба комсаш гурахь дІакъовлилга, уж бІаьсти хьайоахилга, комсашта оасар делга. Из болх кулгашца мара бе йиш йолаш хиннабац хІанзалца. Укх шера механизировании хьисапе чакхдоах уж балхаш. Цу гІулакхо торо хулийтаргья бІаь эзар сома экономи е.

Промышленни хьисапе болх беш къона отрасль я совхоза чхьагІар доаккха завод. Городашкара, юрташкара къахьегамхой дикагІа долча сортех йолча комсанца Іалашбарал совгІа, «Комсомольский» совхозе дІахьош да комсех чхьагІар, сокаш йоахилга, иштта кхыйола продукци кийчъелга. Заводо луш бола пайда боккхача лоархІаме хилар кхета а деш, совхоза коллективо дика кийчйир ший завод укх шерарча сезона. Ерригача республикерча заводашта юкъе хьалхара моттиг лаьцар «Комсомольский» совхоза коллективо шоай завод сезона кийчъяра гІулакхa. Совхоза хьакулаш болча пайдаца лоархІаме дакъа лоац завода ше луш болча пайда а. ХІара шера цо луш бола пайда 500 эзар сомага кхоач.

Иштта да совхоза боахам дегІабара сурт а из Іалашдара наькъаш а.

Къахьегамхочун хьинарца дегІабоалабеш а тоабеш а бола боахам ба «Комсомольский» совхоз. Укхаза доал деш яр, керттерча даькъе къонал я. Къона я совхоза коллектив. Доккхий да цар толамаш. совхоза дирекце, парторганизаце КПСС XXIV-ча съезда хьалхашка оттадаь декхараш дика кхета а деш уж кхоачашдари шоай низ ца кхобеш къахьегаш хилар бахьан долаши да уж.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад, писатель.

А. Я. ФОМИНЫХ
Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

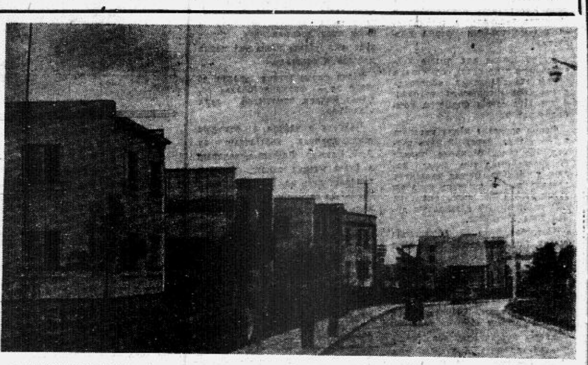
Сийлахь - боккхача Даьй-мехка тІема хана Къилбаседа Кавказе немецко - фашистски бІу бохабеча хьинаре дакъа лацарахи ваьча дийнахь денз 70 шу дизарца дувзаденнеи Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Фоминых Александр Яковлевича

Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатель
К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГІалгІай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретара хьалхара
М. АБДУЛЛАЕВА.

г. Грозный.
1971 шера 1 сентябрь.

БЕЛОРУССКИ ССР. Вертелишки яхача юрта гІишлош хьалъяра проект оттаярах архитектораш Г. В. Заборский В. Н. Емельянови 1971 шера Паччахьалкхен преми хьожаяра юкъебахийтаб. «Прогресс» яха колхоз Гродненски областе дикагІчарех а экономически чІоагІагІа долча боахамех лоархІаш а я. Цун центральни усадьба боккъала тоаяь города хьисапера поселок я. Укхаза я башха-дика культура Дворец, хоза ший тайпара хьалдаь нах чубаха цІенош. Фусамаш чІоагІа паргІатеи чухьа аьттув болаши я.

Укх шера колхозо гІишлош хьалъяра 1,5 миллион сом ахча хьожадаьд.

СУРТА ТІА: Вертелишки яхача юртара Юбилейни улица.

В. ЛУПЕЙКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ТІЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

ЛАКХЪЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ

ИйслагІча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяри Сийлахь-боккхача Октября 54 шу дизара баха боагІача тайпара накъабахара кийчо яри духьа ерригача Нохч-ГІалгІайчу шерра яьржача социалистически яхьо къахьегамхой оарцагІбсах хьинаре къехьегара, башха-дика результаташ лу. Яхье керда производственни толамаш даьхад республика промышленноста болхлоша: продукци хьяреи цунна реализаци яреи бархІ бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, август бутт бовш бархІ бетта планал совгІа цар мехка еннай 1-882 эзар сома маьха тайп-тайпара промышленни изделеш. 1970 шера цу ханаца нийсйинча продукцена реализаци яра объем 9,6 процент лакхъеннай.

ХьалхагІа а санна, яхье хьалха латт республика промышленноста керттерча дакъа — мехкдаьтта болхлой. Продукцена реализаци яра бархІ бетта план тІеххкхоачашъяьй Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене ерригача мехкдаьттен гази йоахача управленеша, мехкдаьтта - газови управлене, хІаьта иштта «Грознефтехимзаводы» объединене ерригача мехкдаьтта чакхдоахача предприятеша. БархІ бетта планал совгІа тоъал дукха продукци арахийцай «Электроприбор» завода, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей завода, хІамаш тегача производствай объединене, дукхача кхыча предприятей коллективаша.

Социалистически яхь дика вІаштІехьъяккхар, Іилманеи техникаеи карагІдаьннараш, прогрессивни технологи юкъеккхахьара ларда тІа производства эффективность лакхъяр, къахьегама овсарле лакхъяр духьа тІагІертта къовсам лоаттабар — балха тІа толам баккха цу хІамаша йиш хилийтай хьалха латтача предприятей коллективашка.

Халахете а, предприятеш ерригаш а яц тІагІертта, боарамагІа болх беш. Продукцена реализаци яра 8 бетта планах лоархІаьвац 26 производственни коллектив, хІаьта из бахьан долаш мехка дІаеннаяц 5,2 миллион сома маьха — укх шера ворхІ бетта итогегІа хиннарчул 700 эзар сомал дукхагІча маьха тайп-тайпара промышленни продукци. Мехка доалла декхар кІезиглуш дац, кхы тІа а доккхагІа хул, хІаьта цу гІулакхо къаьстта чІоагІа оарцагІъяха еза парте горкомаш, райкомаш, тІехьаюсача предприятей юкъхьанцара партийни организацеш, йоагІ-йоагІаш йола министерстваш, объединенеш, управленеш.

Хоадамболлаш лакхбе беза ерригa паччахьалкхен планаш кхоачашъяра хьалхара предприятей кулгалхойи коллективайи белхтокхам, царгара хьадеха деза юкъагІдиса балхаш сихха дІакхоачашделга. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, боахама органий доккхагІдола декхар — «Социалистически яхь вІаштІехьйоаккхилга дІахо а тоадарах» бола КПСС ЦК-соцам сихагІа кхоачашбар, къахьегамхой творчески хьинар айдар, гучаяланза йола производства ерригa резерваш оарцагІъяхар.

ХІара коллективе социалистически яхьа керттера лостам хила беза къахьегама овсарле ма моггa лакхъелга. ХІаьта а, анализо хьахьокх, из лоархІамегІара хьоккхам гоабар духьа боагІача тайпара къовсам ца лоаттабеш йола промышленни предприятеш дукха хилар. Цудухьа дукхача предприятешка къахьегама овсарле лоха хилар да бархІ бетта паччахьалкхен план кхоачаш ца яра керттера бахьан.

8 бетта къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоачашъяьза йола предприятеш ерригаш а 28 я, цу даькъе Нохч-ГІалгІай АССР моттигерча промышленноста министерства 4 предприяти бІарча министерство шеи, «Консервплодоовощ» объединене 3 предприяти а бІарча объединени ше а, Нохч-ГІалгІай АССР кхачан промышленноста Министерства 3 предприяти, Вознесенски газ чакхйоаха завод, Карабулакски химреагентий завод, «Трансмаш» завод, кога гІирсий фабрика, Ермоловски ДОК, кхыяраш. Цул совгІа, 1970 шера цу ханна хиннача боарамал лохъялийтай къахьегама овсарле 28 предприяте.

ХІанз ерригача коллективашка чІоагІбанза баргбац къахьегам Іилман наькъаца вІаштІехьбаккхара, балха хана хІара минотах бизза пайда эцара ларда тІа къахьегама овсарле тІа-тІа дукхагІа лакхъяр духьа лоаттабу къовсам. Цхьанна а тайпара озабезам беи гештдеи мегаргдац хьалха латтараштa тІехьашка лечкъа гІерташ а юкъара хьожхамаш лохдеш а болча вочa болхлошта.

Гаргакхоачаш латт дерригача халкъа юкъара цІей — Сийлахь-боккхача Октября 54 шу дуза ди. ХІара коллектива, хІара болхлочун сийлахь декхар да Октября сийна лелаеча вахте къаьстта дика къахьегар, керда производственни толамаш дахар, деза ди тІакхоачаш Даьхенна дика совгІаташ кийчдар.

1971 ШЕРА 8 БЕТТА ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ПЛАН КХОАЧАШ ЦА ЯЬ ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприяти	Директор	Парторганизаце секретарь	План кхоачашъяра процент
Вознесенски газ чакхйоаха завод	Ширшов Л. Н.	Балаев А. А.	99,4
Карабулакски химически реагентий завод	Евдошенко М. Ф.	Петров Г. И.	74
«Пищемаш» завод	Керимов М. А.	Насуханов Р.	99
Опытно - экспериментальни завод «Автоспецоборудование»	Цыганков А. С.	Кантария А. М.	95
«Трансмаш» завод	Медведев В. М.	Авдеенко П. К.	94
Экспериментально - механически завод	Кузнецов В. С. директора декхараш кхоачашду	Новикова А. К.	75
«Металлист» завод	Волчатников В. И.	Прозкин А. Г.	94
Грозненски аьшкабетонни конструкцей завод	Константинов С. Р. директора декхараш кхоачашду	Жмаев В. П.	96
Старопромысловский кирпишкий завод	Исмаилов А. Ю.	Бутова О. Д.	98
Гудермесски кирпишкий завод	Гашаев Г. А.	Нечитайлов Н. А.	98
«Грозстройремонт» монтажни предприяти	Ширяев А. А.	Абрамов П. П.	79
Кога гІирсий фабрика	Мурдаев М. Х.	Антоненко М. П.	72
Назрановски трикотажни фабрика	Дзортов А.-Г. С.	Тутаев А. М.	87
«Художник» яха фабрика	Цуров С. М.	Рекец Т. М.	89
«Дружба» яха фабрика	Котиков Х. Б.	Ляндрис А. А.	93
Ермоловски ДОК	Фридман С. Л.	Мусхаджиев П. И.	99,1
Ермоловски леспромхоз	Марзиев А. Я.	Дашаев Д. С.	93
Ачхой-Мартановски мехлесхоз	Мизиев Ю. Ю.	Хумашев Л.	88
Грозненски пивзавод	Мартунукаева Э. Т.	Калинин В. Н.	87
Грозненски консервни завод	Ксендзовский М. П.	Ясенева Н. П.	95
Самашкински консервни завод	Перикоти В. К.	Астретдинова Н. А.	81
Ассински консервни завод	Руденко А. Ф.	Дудникова Т. Ф.	99
Сунженски даьтта-нахча йоаккха завод	Шадиев С. М.	Алиев А. У.	99
Назрановски мельзавод	Белхароев М. Ю.	Майсигов Х. К.	86
Червленски чхьагІара завод	Беляков А. М.	Краснянская Н. С.	98
Гудермесски горпищекомбинат	Товмурзаев Л. М.	Ахмадов С. У.	89

СОМИ БАЬЦАДААРАШИ ДУКХАГІА ДОХКАРА

Сийлахь - боккхача Октября 54 шу дизара сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь Грозне бахача нахага дукхагІа баьцадаараш, сом, кхыдараш дохка гІерташ ба Грозненски горплодоовощторга болхлой. Соми баьцадаараши соахк укх хана декхачул 900 тонн дукхагІа а дохкаш август бетта план 102 процент кхоачашъе вІаштІехьдаьннад цар.

Белгалъяьнна дика къахьегаш я №№ 10, 7, 12 йолча тикай коллективаш. Горплодоовощторга тикашта юкъе яьржача социалистически яхье август бетта план 134 процент кхоачаш а яь хьалхара моттиг яьккхай Гантимиров Къазе Іабдулхьамида кулгалдеча № 10 йолча тика коллективо.

М. БОТОВ.

ІИЛМА-ТЕХНИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦИИ СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССИ

5. СОЦИАЛИЗМО ЛЕРХІАР— ІАДАМЛЕН БЕРКАТ

Евгений АМБАРЦУМОВ, исторически Іилмай кандидат

Общественни, эггара хьалха экономически, дегІаахара Іилман наькъаца доал дари планировани яри дунен тІа эггара хьалха лерагІа чакхдаьккхад социалистически паччахьалкхено — Советски Союзо. Аллха коталонца яьннача социалистически революцена мара мегаргдацар, саг шийна хетаргахь стихийни, доал ца дулуча экономически низашта хьалхашка низ боацаш хилар дІадаккха а общество дегІаухилга сакхетамагІа нийсде а.

Социализма планагІа дола гІулакхаш Іалашдеш йола лард я производства средстваштa общественни доалахье хилар. БІаь шу гаргга ха хьалхагІа а тІехьа Фридрих Энгельса яздаьд: «нагахьа санна производства средстваштa деш дола доал общества шийга эцаш хилча.., общественни производствана чухьарча анархена меттел плана боарамагІара, сакхетаме организаци отт». (К. Маркс, Ф. Энгельси. Сочинени, т. 20, оагІ. 294).

Халкъа боахам планагІа дегІаахара, социальни явленеш Іилман наькъаца хьалхагІе а бІаргагора, эффективни социальни доал дара Іалаьмате боккха лоархІам баьб В. И. Ленина. Керттерча даькъе цу темашта хетадаь да цо эггара тІехьагІа хьакхайкадаь документаш. Из бакъдеи да планаш уттаеча советски органий балха маІанеи лостамийи хьакъехьа социалистически экономика планомерноста принцип кхоачашъяра наькъий хьакъехьа В. И. Ленина принципиальни указанеш луш дола «Законаш аралахара функцеш Госпланага дІаялара хьакъехьара» письмо.

Экономически лостама хьакъехьа дувцаш, В. И. Ленина массаза а белгалдаьхад цун социальни тІехье Іомаелга лоархІаме хилар. Цу хана хиннача Госплана кулгалхочунга Г. М. Кржижановскега дахьийтача письмо тІа белгалдаьккхад цо, оптимальни план «технически а йоацаш», «политически е паччахьалкхен...» хила еза яхаш (В. И. Ленин, Сочиненей бизза гуллам, т. 40, оагІ 62—63).

Россена электрификаци яра план ше хьалхашка оттаеш, Ленина геркам тІабохийт технически эргалон социальни тІехьенна, белгаларча социальни бувзамца из лархІар могаду. Эггара хьалхарча пятилеткаца Советски Союзе промышленни доакъош хьаларга. Индустриальни производство цІаккха ца епача тайпара дегІаярга кхоачаваь ца Іеш, керда общественни структураши институташи хьаярга а сага социальни хьал хувцадаларга а кхоачаву. Индустриализацеи коллективизацеи лоархІаме экономически толамаш доахилга Іалашдаь ца Іеш, советски общества профессиональни демографически структуре дикалгахьа хувцамаш делга а, керда социальни тайпаш хьахулга а, ахархой мировоззрении установкаши хувцилга а Іалашдаьд, хІаьта долче, овлангара социальни эргалонаш ярга а кхоачаваьв.

Бакъдар аьлча, доал делгей планаш уттаелгеи аллха социалистически дунен монополи - яц. Капитализма дукхача мехкашка тІа-тІа шерагІа экономически вахара юкъегІерт паччахьалкхе, чІоагІлу производства концентраци, хІаьта цуна цхьана белгаларча локальни доазонашка производства процессашта, потреблена, Іилма-технически прогресса, кхычарна еш йола планировани а. Из тенденци иштта белгалъяккхай капиталистически предприятеш — тресташ вІашагІйоххара керда формаш боахам плана боарамагІа лелабе гІертарца ювзаенна хилар теркаллаьча В. И. Ленина а. Цхьабакъда, капитализма хьалашка паччахьалкхен - монополистически планировани бокъонца биззача бoараме Іилман наькъаца социальни процессашта планировани е а доал де а йиш ца хулийтаи йолча «частни» предпринимательства стихиина тІа ца Іоттаяла йиш яц.

Іилман техникаи даькъе хулаш латтача переворота хьалашка, производство шерьярцеи къахьегам дІахо юкъара берзабарцеи дукхагІа а даьза даргдоацаш хул социальни отношенеш, саген Іаламеи отношенеш, производительни низаш дегІаахар, сага эцараш, кхыдараш нийсделга. Ше дегІаахарген эргаювлаш тоаяларген хьежжа социализмо тІа-тІа чІоагІагІа дІадех, производстваи социальни отношенейи ерригa оагІош чулоацаш йола комплексни планировани елга. Цунга хьежжа лакхлу общества вахара гІулакхий ерригa сфераш дегІаахара перспективаш Іилман наькъаца хьалхагІе а бІаргагора лоархІам а. Къаьстта лоархІаме хул текущичоа нийсса, мехка баха нах, халкъа боахама Іилматехнически прогресса эшараш дукхагІа хилара прогнозехког гІертолга еш йола перспективни йІаьххача ханнеи лаьрхІа планировани.

Тахан йиш яц, масала, экономическо - производственни даькъе цхьа функхдаьча процессацтеи хувцамаштеи планаш а уттаеш, чакхйоахача мероприятешта лалла хулаш дола, даькъаца доаца хувцамаш. Масала, СибарегІара мехкдаьттаи газови промышленность дегІа а кхувлаш, планаш уттаеш йолча советски органаша теркалду цу экономически толамца дувзаденна, наькъа демографически структуpера, кагирхой образованеи профессиональни ориентацеи боарамера хувцамаш, карьерзаеи йолча районашта урбанизаци яра, гІулакхаш деча сфера предприятеш хьалъелга укхаза дегІадоаладара, медицински гІулакхаш дара, кхычарна тІаерзаьча мероприятей бІарча комплекс белгалъю. Кхыча дешашца аьлча, советски планашта ларде улл экономически, демографически, градостроительни, образовательни, медицински, кхыдола хувцамаш Іомадар, хІаьта долче, деша бокъонца ма дарра маІан дича, социальни планировани санна дегІаух.

Бокъонца ма дарра хьожаргда вай Іилма-технически революцена дувзаденнача цу хувцамашка. Хила а йоагІаш промышленни производство чІоагІа дегІаярах хьахинна тІехье я городаш, къьвна яраш санна, иштта керда яраш а йоккхий хилари цунга хьежжа юрташкара нах баха цига ахари. Геман Кана хетачох. 2000-ча шера США бахача нахах 9/10 дакъа городашка бахаргба. Хьахургья мегалополисаш — городаш-гиганташ. Масала, мегалополиса Бостона чулоацаргья Бостонагара Вашингтонага кхаччалца йола городаш, Нью-Йорк а тІехьа, беррига баха нах 80 млн. саг а хургволаш. Агломераце Чикаго—Питсбурге вахаргва 40 млн. саг.

Уж хетараш бакъ хургдац ала а дац. Вешта, укх тІеххьарча хана цунна духьалара белгалонаш гучаяьннай. 1970 шера яьча американски переписо духхьашха хьахьекхад Нью-Йорк санна йолча йоккхийча городашка баха нах кІеззиг-дукха кІезигбенна хилар. Цу цхьан хана дукхагІа хиннаб пригородашкеи форда йистошцеи баха нах. Таташ, фо бІехдалар, промышленни цивилизацех йоала кхы тайпа «хозленаш» бахьан долаш баха геттара хала йолча йоккхийча городашкара бовда гІерт нах.

Паччахьалкхено нийса чакхдоаха гІулакхаш бахьан долаш Советски Союзе реальни а хиния дІаотта тарлу децентрализаци. Цу гІулакха боккха аьттув боаккхаргба аьнна хет Москвана гонахьара городаш-спутникаш дегІаяххаро, Новосибирски Академгородок, Серпуховна юххерча Пущинера биологий городок, Дубнера физикий городок, кхыяраш хьаяра опыто.

Боккхача лоархІаме я керда городаш хьалъяра опыт. 1970 шера даннеегІа. 1926 шера 709 город мара ца хиннача СССР-е 1935 город яр. Тольятти санна йола «автогород», Братск санна йола «электрогород», Сургут санна йола «нефтегород», кхыяраш — социалистически планировани бахьан долш керда йоккха промышленни предприяти тоъал дукхача бахача наха дола ший тайпара «магнит» а дешара заведенеи., клубаш, театраш, кхыдараш юкъе долаш массе тайпарча предприятешнеи учреждененшеи цхьана городской комплексаш хьаяра хьаст а хиле дІа мишта отт хьахьожхаш дола масалаш.

Городаи юртаи юкъера вІашлухьаленаш дІайоахилга городаш дегІаахаро Іалашдаь ца Іеш, материальни культурини гІулакхa города боарамга кхоачаеи юрт айяро а Іалашдеш да. Колхозийи совхозийи вахара хьал тоадалар, цар къахьегама индустриализаци яр, юрта промышленни предприятешн гІулакхаш деча сфера предприятешн хьалъяр, шоай образовани лакхъеш болча юртарча кагирхой безам тІаозаш йола балха моттигаш дукхагІа хилийтар— уж да СССР-е из проблема къоастаеш дола наькъаш.

Юкъарчал доацаш Іилма-технически революце хьахулийташи социальни планироване предмет лоархІалуш а йола цхьаькха проблема — из да наха деча гІулакхех хьахулча хІамаех Іалам лорадар: духдувла хиш, фо бІех ца дайтар, хиген мяхаген лаьтта доха ца дайтар, я. кх. дІ. Ховш да, дерригача дунен тІа хІанзле а эрозе дохаьв 2 млрд. гектар гаргга лаьтта хилар, цунах 50 млн. гектар дІахо вІалла пайда эца йиш йоацаш да.

Капиталистически дунен дукхача промышленни центрашка фо бІехдаро моцагІе а денз массе тайпара санитарни боарамаш толхадаьд. Иштта йоккхийча масштабе хиннай промышленни бытовойи отходашца а чухьара водоемаш бІехъярца а ювзаенна проблемаш. 1970 шерале США гучахьара хин ресурсаш кхоачаенна геттара дІаяргья аьнна хеташ да. Океанашта йисте хий тезду станцеш хьалъярах дола дош хІанзле а отташ да. Уж а кхыйола а факташ хьа а хьувкхаш, цхьаболча малхбузехьарча Іилмахоша оарц доах, адамлен «тІеххьара сахьат» хьатІаоттан латт яхаш.

Капитализма хьалашка производства средстваштa лелаеча частни доалахьено новкъарле ю наха деча гІулакхех хьахулача хІамаех Іалам лертІа лорадара. США автомобильни, мехкдаьтта, химически, металлургически мочополеш — уж я Сийлахь-доккхий Іамарч локъадара, Лос-Анжелеса тІа доххьожа дохх латтара, Іалама зулам деш йола кхы тайпа бІеха факташ хилара бокъонца бехке яраш.

ХІаьта социализмо йиза торо хулийт Іилма-технически прогресс эшшача оагІорахьа найсъяра. СССР-е доагІ-доагІаш дола законаш Іалам лорадара хьакъехьа, гІулакх доацаш лаьттаи ресурсаш йоаярах, промышленностага хиш бІехдайтарах, браконьерство лелаярах административни финансовии бехк баь ца Іеш, уголовни бехктокхаме озаш а. Коммунизм хьалъерана — СССР къахьегамхоша — аллха шоай уйла яь ца Іеш, зиза даькха беш санна бокъонца тоаденна лаьтта тІайоагІача тІехьенашта - тІехьаленна хилийтара а.

Халкъа боахама а ерригa общество дегІаахара а доал дара роль лакхъю Іилма-технически революце. «...Вай экономика масштабаш йоккхагІа халарои цу даькъе дика хІамаш карагІдувларои, — йоахар Л. И. Брежнева КПСС XXIV съезде, — ...доал даргара керда, кхы а доккхагІа дола хІамаш дІадех, хІанзалца хьа вІаштІехьъяьннача формаехи методехи кхоачамбайтаи, нагахьа санна уж хьалхагІа кхыметтел дика гІулакх деш хиннаяле а.

Цхьакха а деза теркалде — доал делга тоадара торонаш наькха санна шеръеннай укх тІеххьарча хана. Вай кадрай, дукхача къахьегача паьха знанейи профессиональни кийчони боарам лакхбаларца, доалдара Іилма а электронно-вычислительни техника а сихха дегІаахарца дувзаденна да из».

Электронно-вычислительни машенаца шоашта дІатІаец сага физически меттел, интеллектуальни а свойстваш. Цунах латт производствана кибернетизаци яра, автоматизаци логически дІахо яхьара маІан. ЭВМ производство — эксперташтa хетачох, къаьстта лакхача темпаегІа — шера 40 процентага кхаччалца дукхагІа хулаш — дегІаухаргдола дакъа да.

ИйслагІча пхе шера планах йолча КПСС XXIV съезда Директиван а лаьрхІа ЭВМ производство чІоагІа дегІайоалаелга, общественни вахара дерригача доакъошта ду доал дІахо эргадаькха тоаделга планировании доал делгеи дикагІа вІаштІехьдаккхара бокъонца ма эшшара социалистически система хиларца дувзаденна да.

Социализма хьалашка беррига къахьегамхошта, ерригача общества беркат даха Іилма-технически революце.

(АПН).

Приморский край. Тайгера Лучегорск яха город хьахилар Хабаровски края доазонца оагIув а болаш. Дальни Востоке эттара йоккхагIйола тепловой электростанци — Приморски ГРЭС хьалъярца дуьзаденна да. КПСС XXIV съезда Директиваншка белгалдаьккхад укхаза хьалхара агрегаташ болх бе йолайолийтал-та. Энергетически вампала доагара база хургья Бикински дукха тайша кIор боалла моттиг.

ХIанз Лучегорске сихъаь хьалъеш я нах бахаргбола районни общественни центри. БIаьш дезалаш ханна йолча поселкера хьалдаьча дукха этажаш йолча дикача цIеношка баха хайшаб хIанзле а. Болх бе йолаенная керда школа, берий бешамаш, тикаш, кафе. Хьалъеш латт гостиница, больничин городок, энергетиккий профессиональни - технически училища дешара корпус.

Лучегорскера энергетически узел хьалъяро торо хулийтаргья халкъа боахама дукха а деккараш кхоачашде. Бокъонца электрификаци яь чакхйоаккхаргья Советски Дальни Востока къулбехьен йоккхача районе. Электростанци хьалъелга Ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло я аьнна дIакхайкаьй, укхаза ухаш ба хIанз мехка массе а миIингера жагийнахи мехкарийи.

Комсомольски гIишлон цхьан кулгалхочо прораба Александр Здановича дакъа лаьцад Казахстане Ермоловски ГРЭС хьалъеча. ХIанз из керттера прораб ва, хIаьта заочно Павлодарски индустриальни институт чакхйоаккхаш воалл из.

Сурта тIа: керттера прораб А. П. Здановичи (аьттехьа латтар) геодезист Г. И. Хомякони ГРЭС-а керттерча корпуса эстакада хургйолча моттига белгало наш ец ба.

Ю. Муравина сурт. ТАСС фотохроника.

ДЕРРИГА А ДИКА ДЕШАРА

Ножай - Юрте дика оамал хинна дIаэттад дешархой каникулех болча хана деша дагIача берашен цар даьш-ноаношен кердача дешара шера школаш кийчъелта. Къаьстта укх шера, лаьтта оагадарах гIирсашта эе хиннача хана чIоагIа эшар царна новкъостал. Ножай - Юртара нах цу гIулакха цхьа барт болаш оарцагIбаьлар. Дешара шу дIадоладенначa хьалхарча дийнахь цхьацна йолча школашка хьажаро хьагойтар, района дукхагIа йолча школашка дика тоаьяьча помещенешка дешар дIадоладаь хилар.

Халкъа образоване отделен дешархой даьш-ноаношен доккха баркал оал школашта ремонт еча хьинаре дакъа лаьцача районa боахамий кулгалхошта а.

Цу дерригане торо хулийтаргья дIадолалаь ер дешара шу дешархой дисциплинен дешара боарами лакха болаш чакхдаккха. Цу хьакъе района заведующе нов. Зайналабдиева дийцар:

— Ер дешара шу къаьстта бехктокхаме да тхона, хIана аьлча КПСС XXIV съездо къоастам боллаш белгалъяьхай советски бераш кхедара проблемаши школашта хьалхашка латта керттера декхараши.

Массава дешара юкъеозара закон кхоачашдара дика гIо ду тхона юрта Советий депутаташа, даьй-ноаной комитеташа, комсомольски посташа.

ДIадахача дешара шера нах дешара юкъеозара закон бIаь процент кхоачашдир оаха. ХIаьта Ахкинчу - Борзоевски, Турты-Хуторски, Галансолчински кхы дуккхача школашка моттигерча партийни, советски, юртбоахама организацей кулгалхоша новкъостал дарах берригаш дешара юкъеозара закон кхоачашдарал совгIа, дешара керда шу хьатIадалца цаI дIа а къастийтанзар.

Тха района школашка хIана болх беш кIезига хьехархой бац. Царех 157 хьехархочо шоай ха а низ я ца кхобеш чIоагIа къахьег хIара дешархочунна, цудухьа цар хьехачарех цаI шоллагIча шера цхьан классе чувисац. Царех къаьстта белгалбаха лов нов. Ветильханов (Зандакера юкъера школа), нов. Битиев (Ножай-Юртара юкъера школа), нов. Матиев (Мескетара юкъера школа), дуккха кхыбараш. Дешархоша дика кхетаергйолча тайпара ювц цу хьехархоша шоай предмета хIара тема. Гойтара агитацеца дIахойт хIара предмета лоархIам мел лакхбеннаб. Юкъерча школа хими хьехача нов. Камалетдиновас дешархоща сакъердаме сайренаш дIаккхухь, гойтара агитаци кийчъю, схемаш, графикаш язъю. Иштта хьехархоша шоай уроках йоккха уйла тIайохийт хIара дешархочо шоаш дийцар дIакхетадергдолаш хьехара, нагахьа санна ца кхеташ саг нийслой юхе вите цIаьхха а дувц.

ДукхагIа болча хьехархой къахьегамца творчески уйла я, теркам тIабохийт цар даим кердадар лахара, сенна уйла тIайодаш ва, сенца сакъердам болаш ва хьожаш хIара дешархо тохк.

Дика кийчбенна дIадоладаьд керда дешара шу Ялхой-Мохкарча, Зандакерча, Мескетерча, Беной - Веданарча юкъерча школай хьехархой коллективаша. Укхаза массаволча дешархочоа кхоачам болаш учебникаши гойтара агитапособеши Iалашдаьд. Цу школашка лира къовсам лоаттабу дешархой цхьан классе шозлагIа чубисарца.

Дешархой къахьегам безаш кхебар боккхача лоархIаме да. Къахьегамо зIамига волаш денз уйла е, хIаман хьисап де Iомаву. Цудухьа из дика кхетадеш тха районе 1775 дешархо юкъе волаш 45 дешархой производственни бригадаши звеньяши вIашагIъеххай. Района юрта боахамашта новкъостал ду цар паччахьалкхен производственни планаш кхоачашъяра. Школашка болх беш я тхьамка, чилла бу салларашлела ду звеньяш. Дика къахьийгача Ножай - Юртарча, Ялхой-Мохкарча юкъерча школашкарча, Замай-Юртарча, Гендергенерча бархI шерарча школашкарча дешархоша кхедаь лакхерча сортах дола чилла бу салларaш дIаделар паччахьалкхенна. Тхьамка екъа лист кхеяран дIаялараи дика толам баьккхар Алерсерча, Джугарартерча бархI шерарча Мескетерча юкъерча школашкарча дешархоша.

Цу школашка къахьегам безаш дешархой кхебара йоккха опыт Iоаьй. Цхьабакъда, тIема - патриотически спортивно - массови балха хьал дукхагIйолча школашка хIанзарча дешара программаша дIадеххача боарамагIа дац. Из гIулакх дегIадоаладара Iаткъаш да материальни база ца хилари доагIаш дола дешар дийна физкультура хьеха саг ца хилари.

Оарцдаккха дезаш хIама да тахан кхоачамболлаш хьехархой ца хилар. ШоллагIа сентябрь тIакхоачаш района ерригача школашка 58 хьехархо эшаш вар.

Ховш мя хиллара кхоачам болаши дикеи хьехархой ца хилча дешархошка дика дешийтарах къамаьл хила йиш яц. Кадраех дола дош дувца низ бац моттигерча органий, нагахьа санна из просвещене министерства шийга ца эце.

А. МУЗАЕВ,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома секретара заведующи.

ОДЕССА. «Победа» яхача культуран салаIарей парке хьайийллай Болгаре Халкъа Республика машенашъеча промышленноста продукце выставка. Из вIаштIехьъяьккхай «Машиноэкспорти» «Автоимпекси» яхача болгарски паччахьалкхен внешнеторговя предприятеша.

Выставке хьагойташ я тайпара метала теда а дахчах хIэмаш ю а станокаши кечалаши, автомобильни тягачаши прицепаши, мотоциклаш, мопедаш, велосипедаш, электро - газонагревательни прибораши.

СУРТА ТIА: выставке.

И. ПАВЛЕНКО.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ГIУЛАКХ

ЦIен пайда 2000 сом—на толам баьккхаб ер шу доладелча денз Каргалински потребительски общества хьалхаленца хьайийллача хьакхий-товарни ферма коллективо.

Эггара хьалха ала доагIа хьакхарчашта тела кхача обществана чуйоагIача «Чайне» а «Встреча» яхача кафе а совъювла отходаш йолга. Цул совгIа ферме да комбидоакъар а.

Ферме ерригa а хIанз кхоабаш я 286 хьакха, царех 18 нана хьакха, 158 хурск. 68 къона хьакха 30 килограммал тIех дозал долаш я. Бакъда, ферма коллектив доакхал деш я чуоттаяь кхоабаш йола 130 килограммагара 200 килограммага дIакхоачаш дозал дола 42 хьакха.

Потребительски обществана маьха геттара дарегIа дола дулх доал царех.

Ферма хьайийлла кхо бутт мара бац. Ферма хьайийллача наха керда гIулакх да хьакхарч лелаяр. Цхьабакъда хIара деина дегIаухаш я цар опыт. Цудухьа, укх сентябрь бетта шоай толамаш лакхагIа хургхиларах дог тийша ба хьакхарчашта Iуналдеш бола А. Н. Есаулова, М. Г. Бибик, С. Ф. Ефименко. — Ер шу чакхдалале хIанз хьанийцача хурский дозал 130 килограммага дIакхоачаергья оаха. ХIаьта оахош лерхIар кхоачашде ерригa торонаш а я тха-йоах цар.

Ферма керда яле а из хоза тоаьяй, фермана гонахьа яьй яьшка цхаралагIа карт. Лагерни хьисапе лелаеча хьакхарчий торо я нийш чура доакъар даа, безам хуле яка, хIаьта цIена хий царна массаза а лоаттаду.

ХIанз ферме эггара хьалха де дезар да — фермана гонахьа асфальт йиллар, помещеней лард чIоагIъяр.

Чайнера а кафера а отходаш говр - вордаца хьатIаозаш ва А. Т. Блажко. Флягаш а, ведараш а йизза маьхка юкхаш, диллаш, хударaш дахь цо. Ветврача тохк хьакхаьча отходаш. Цул тIехьагIа къаьстта цу гIулакха оттабаьча боккхача яь чу Iочуйохийт уж. Солярка йоагаеча цIераца кIеж йоаккхийт. ТIаккха шелболийт муж. Нийш тIа вIатIайолхаш я турбаш. Царех турба хьайийллача сиха къалъюз нийш.

Шоай ханнахьа муж буабе Iема хьайбаш хьагуллу нийш тIа.

Иштта дика болх вIаштIехьбаккхаро торо хилийтай фермага болх овсарле дIабахьа. КПСС XXIV съезда решенеш тIа къаьстта моттиг дIалоац дулх дукхагIа хилийтара ерригача торонех пайда эца беза яхача дешаша. Хьинаре къахьег йоккха епе а цхьабартболча цу ферма коллективо.

М. ТАНГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай респотребсоюза инженер.

Доазол дехьара

Социализма мехкашка

ЦХЬАН ХЬАЛЪЕШ ЙОЛА 150 ГIИШЛО

СОФИЯ. (АПН — «София - пресс»). Правительствашта юкъе баьча бартага хьенока, СССР-е Болгаре экономически технически новкъостал дергда 150 совгIа промышленни объект хьалъе. Оборудоване дукхагIдола дакъе советски предприятешка кийчдергда, хIаьта производственни помещенеш хьалъеча советски оагIоно НРБ-на лу дукхача ханара кредит.

Козлодуе московски инженерий проектагIа хIанзле хьалъеш я атомни электростанци. Из хьалъеча дакъа лоацаш я дукха советски предприятеш. АЭС бокъонца йизза болх бе йолаенначул тIехьагIа 1961 шера ерригача Болгаре яьккхар миссел электроэнерги йоаккхаргья цо. Советски специалистий чертежагIа кхы цхьаькха а хьалъергья «Марица—Восток-3» яха кхоккха электростанци, цун низ — 630 мегаватт. Цуна йола оборудовани а СССР-е кийчъергья.

ХIанз сихъаь хьалъеш я СССР-ера шера 4 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги дIатергйола электропередача лакхавольтни лини. «Гипрогаз» яхача Киевски институто оттаьй 780 километр йаьхача «СССР — Болгария» яхача газопровода проект, из юлларгьяраш а советски гIишлошъю организацеш я. 1974 шере а газ гIоргья кердача магистрале гIолла.

ХIанз «Гипромез» институт я Креминковски металлургически комбината шера 3 миллион проктага дIакхоачаергйола балха проект кийчъеш. ХIанз эргаьккха товеш йолча агломерационни фабрика коксови батарейна турбашта лотор деча цеха оборудовани кийчъеш ба советски машенашъераш. ГIишло хьалъеча а шийла вальцовка еча цехе оборудовани оттаеча а дакъа лоацаш ба советски специалисташ.

СССР-а новкъосталца хьалъергья шера 7 миллион тонн мехкдаьтта чакхдоахаргдола Плевенски мехкдаьтта чакхдоаха завод. Свиштове химически комбинат хьалъеча новкъостал де хIанзле а Болгаре кхаьчаб вошал долча мехкара специалисташ.

Укх шера болх бе йолапургья комплексни оборудовани советски предприятеша кийчъяь хинна дукха а машенаш объекташ. Царна юкъе я чон лоаладара, генераторий, тракторий, бустамий приборий заводаш, кхыяраш.

Марина ВЕЛИКОВА,
Болгарски журналистка.

КООПЕРИРОВАНЕ ЛУ БЕРКАТ

ПРАГА. (АПН — Прагпресс). КПЧ XIV съездо республика юрта боахама специалисташта хьалхашка производствана специализаци концентрацин яра хьадда дола декхараш оттадаьд. Цун керттера бух—боахамашта кооперировани яр, цо новкъостая дергда хIаранена шо цхьаь къаостаде ца мога гIулакх къоастаде.

Холуш да кердача хувцамий беркат. Моравски районе 14 кооперативо цхьан хьалъяьй фуаш кийчду фабрика. Цун низ—шера 15 миллион фуъ. Боахамаша — пайщикаша цу гIулакхага дахийтад 22 миллион крон, ийцай дукха фуаш деш йола котамаш. Из бахьан долаш предприятега торо хилар лакхача овсарлега кхача. Цун цехашка болх беш ва веррига а 36 саг. Цхьан болхлочо Iунаш ду 10 эзар яхкача котама. ХIара болхлочо шера йоккха продукци 423 эзар крона маьха я.

ЧКЪАЬРИЙ ДУКХАГIА ХУРГДА

ВАРШАВА. (АПН корр.). Укх пятилетке ПНР-е дикка лакхлургья форда чура чкъаьрий лувцара йола капиталовложенеш. Укх шера, масела, чкъаьрий доаха кемаши, гидролокационни оборудовании, лаьттара объекташ холодильникаш, складаш, иштта кхыяраш хьалъяра хьожадаьд хьалхарчул 1,5-зза дукхагIа ахча. Из бахьан долаш хьадоаха чкъаьрий дикка лакхлургда. ХьалхагIе а даьча лоархIамегIа, 1975 шера 600 эзар тоннага кхоачаргда уж. Свиноуйсьце хьалъе йолаяьй йоккха холодильник. Цу чу хошаргья массехк тонн чкъаьрий, вешта иттнел совгIача кема даьха чкъаьрий, ХьатIадоагIача шера хьалъяь яккха лерхI из.

Даим дегIадоагIаш да советски польски чкъаьрий доахараш юкъера бувзамаш. Цар вIаши йовзийт форда чура чкъаьрий дахара даькъера опыт, Iилмаи техникаи кердадараш.

РЕСПУБЛИКА ЦIИ ХИЙЦАЙ

КАИР. (ТАСС). Iарбий Республика Египет — хIанз иштта официально цIи йоаккхаргья ОАР-ах. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министерствас из дIахайтад ООН-аги Египтаца дипломатически гIулакхаш леладеча мехкашки.

НАРКОМАНИ— США КЪАМАН ЛАЗАР

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Президента Р. Никсона дIакхайкадаьд наркотикаш йохкара дунен халкъашта юкъерча торговлена тIахьожам лоаттабергбола паччахьалкхен секретарь У. Роджерс керте латта комисси йиллар. Цуна юкъе вахав юстице министр, оборона министр, финансий министр, ЦРУ директор, ООН-ера США массаза вола векал.

Иштта лакхача боарамагIа йола комисси йилларо тешалду наркомане проблема ВIашагIкхийттача Штаташка цIенхашта хилара. Кепайоазоно яхачох, из гIулахх къамана дола лазар а хинна дIаотташ латт.

ПРОБЛЕМАШ КЪОАСТАЯЬЯЦ

ЛОНДОН. (ТАСС). Англе премьер-министра Хитан Ирланде премьер - министра Линчан юкъе шин кIирагIа хинна переговораш результат йоацаш чакхъяьлар. Ольстера проблемаш къоастае барт кхетанзар цар.

Ирландски посольстве хиннача пресс-конференце Линча хьакхайкадаь махиллара, Хита переговораш еча хана бакъдир Ольстере хьувш бола нах тIема низаца совцабе дагайолаш английски правительство хилар. Цо тIаэцанзар кризис политически наькъаца къоастаярах, къаьстта аьлча Ольстере бахача берригача наха, цар политически уйлашкеи ды моллагIа лелабарген хьежжа доацаш, цхьатарра бокъонаш яларах, социальни дискриминаци дIаяккхарах, Ирланде ши дакъа машаре вIашагIтохарах, Ольстерая Ирланденеи юкъе ООН наблюдателий посташ оттаярах йола Линча предложенеш.

ЛАОСА ПАТРИОТИЧЕСКИ ФРОНТА ЦК МЕМОРАНДУМ

ХАНОЙ, 9 сентябрь. (ТАСС). Лаоса патриотически фронта ЦК араяьккхай меморандум, цу тIа чIоагIа харцбу США империалисташ цар Лаосе беча агрессивни тIем тIа таиландски наемникех пайда эцаш хилар бахьан долаш.

25 августа язъяьча, Каосан Патета Лао яхача агенствас хьалкхайкаьяьча меморандума тIа йоах хIанз Лаосе ва 20 эзар совгIа таиландски наемник, миччa хана Лаоса территорена чухьелха кийчбаь цун доазонца латта таиландски эскара доакъош а доацаш.

Дунен общественни уйлан хьалхашка ПФЛ ЦК-ас чIоагIа харцъю ВIашагIкхийтта Штатaш цар Лаосен Индокитаеи беш бола тIом шербара Таиландах тIема база ярах.

Меморандума тIа правительстваш, дунен халкъашта юкъера организацеш дунен тIа машари нийсхои хилар деза дола берригa нах тIахьех цу тIа США-и царна тIехьалаттарийн тIема авантюрашта хьадда дуxьал бовлара, укх шера 22 июне ПФЛ еннача машара предложенена жоп а лургдолаш, шоай чура гIулакхаш ше къоастаде Лаоса оагIонга йиш а хулийтаргйолаш тIом соцабелга хьадехара.

Ультра зуламе гIулакхаш

ЛОНДОН, 9 сентябрь. (ТАСС). Ольстере протестантски экстремисташ болабеннаб католически геттошка наха низаш даьча хана «белгалбаьнча» хиннача «Б лаьрххIа долча низий» мукъабалийтача молодчикех штурмовой отрядаш е. Цупах хоам бу английски кепайоазоно.

Цу ультрашка хIанз да 100 эзар совгIа доалаш дола герз. Iаьдалс тиецензеш а еннай. Цхьаннена а ховш дац лиецензеш йоацаш царга мел герз да.

Католически кварталашка мара массанахьа чухьежац английски салтий герз лехаш.

Кердача кхерамца дуьзаденна хьалха эскаре гIулакх деш хиннача католикий ассоциаце Белфасте дIахайтад нагахьа санна ультрас штурмовой отрядаш ерга соца ца дой, шоай самооборона низаш вIашагIтоханза ярг ца хилар.

Лейбористски парте кулгалхоша цIаьхха я хьадийхар Торе правительствагара каникулашка мукъаялийта парламент Ольстере эттa хьал дувца геттара сиха гулъелга.

Ховш мадарра, лейбористски оппозице из дIадийхар хьалха правительствас тIаэцанзар.

Тахани кхоанеи хургда

11 сентябрь

В. И. Ленина цIерагIара майда. 18.00 —Концерт. Къилбаседа Кавказа композиторий ашараш. 20.00. Хронико - документальни фильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цIерагIара парк. 17.00. Баьццара театр. Тематически сайре. 18.00. «Къовсамеи деналей иллаеч — Островский» яха лекци. 19.30. «Октябра ткъамаш» яха документальни фильм.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 12.00. «Сийг» яха клуб. 18.00. Баьццара театр. «Сатем боабара сигнал ека» яха граждански оборонах конференци. 20.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. 16.00. «ЛадувгIа шоашта езача ашарашка» яха духовой оркестра концерт. 16.30. Кердача художественни литература обзор. 19.30. Юридически консультаци. 20.00. «Обществана духьалара явленеши уж дIаяхара лоаттабу къовсами» яха лекци. 20.30. Химкомбината кагирхой салаIара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00 — Ахканара беш. «Вахара духьа, сага духьа» яха дагахьара журнал.

КИМ цIерагIара клуб. 17.00. Кинопанорама «Пятилетка гIа боах мехка гIолла». 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

12 сентябрь

В. И. Ленина цIерагIара майда. 18.00. «Иллена тIехьа илли» яха концерт. 19.00. КИМ цIерагIарча клуба художественни самодеятельноста концерт. 20.00. Хронико-документальни фильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 18.00. «Политически дунен тIа» яха клуб. «Халкъашта юкъерча событей дневник» яха лекци. 19.00. Киноальманах. 20.00. Вокально - инструментальни ансамбла концерт.

С. М. Кирова цIерагIара парк. 17.00. «Брестски крепость денал долаш лорая» яха лекци. 17.00. Къайла театр. «Зиза тоха са республика» яха халкъа творчества фестиваль. Шелковской района художественни самодеятельноста коллектива концерт. 18.00. Баьццара театр. Советски композиторий музыка. 19.00. «Даьхеп болата шит» яха тематически сайре.

Химикий культура Дворец. 11.00. «Седкъалг» яха кинотеатр йийлла я. 11.30. Бригантина» яха клуб. Прикладной искусствагIа дола тIеххьара хьажар. 13.00. «ТIема ветеранашца вIашагIкхетар». 17.00. ТеннисагIа йола спортивни яхьаш. 17.30. Научно - популярни фильмаш хьокхаргда.

«Красный Молот» завода культура ЦIа. 11.00. «Затейник» яха берий клуб. «Парти, тхо — хьа къонгий къонгаш» яха литературно - музыкальни композици. Дийлла да «Космонавт» яха пионерски кинотеатр. 17.30. «Даьхеп болата шит» яха кинолекторий.

КИМ цIерагIара клуб. 14.00. Берий киноутренник. 17.00. «Болат чIоагIа да» яха тематически сайре (танкистий денна хетаяь я).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 24—29, Грозне 26—28 градус йIовхал йолаш хилеи мег. ДIахорча шин дени шин буси кIезиг-дукха цкъаза ноагIо морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, хьада лестам боацаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 11—16, деношка 25—30 градус йIовхал йолаш хила 'а тарлу.

Метеостанци.

СПОРТ

ФУТБОЛ

«Красный молот» завода физкультурникий коллективо эггара хьалха чакхйоах укх шера завода 75 шу дизара хетаяь футбольни яхьаш. Турнире дакъа лоацаш я хIара цехера цхьацца команда.

МОТОБОЛ

Чакхъяьннай мотоболах йола республикански яхьаш. Спорт езарий теркам чIоагIа тIаозаш яр Орджоникидзевская станицерча «Комета» Грознерча «Искра» яхача командашта юкъе хинна матч. «Искра» команда спортсменаш дикагIа лайзар. Цудухьа котало а яьккхар счет 3:0 йолаш.

Республика чемпиона цIи яьккхар «Искра» команда спортсменаша.

Яхьашка дакъа лоацаш яр ялх команда, юрта районашкара шиъ команда а йолаш.

ГИМНАСТИКА

ГимнастикагIа дунен абсолютни чемпионка йола Турищева Людмила хIанз тIагIертта кийчо еш я г. Минске чакхйоаккхаргйолча Европа чемпионате дакъа лаца. Цул тIехьагIа Л. Турищева ший тренерца В. Растороцкеца Японе гIоргья халкъашта юкъерча яхьашка дакъа лаца.

ВОЛЕЙБОЛ

«Спартак» общества Центральни Совета кагирхошта юкъе хьалхара моттиг яккхара волейбольни яхьаш чакхъяьлар г. Бобруйске укх деношка. Цига дакъа лоацаш хиннача ялх командана юкъе бар Нохч-ГIалгIай «Спартак» команда волейболисташ а. Ташкента, Днепропетровска, Львова командашкара котало яьккхар вай команда, бакъда счет 2:3 йолаш ийшар ленинградцашца ловзаш. Хьалхара моттиг Ленинградерча волейболистаща яьккхар, шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш Ташкентеи Грознеи командашка кхаьчар.

ВЕЛОСИПЕД

Ер бутт бовш Грозненски велотрека тIа чакхъяргья «Спартак» яхача Российски обществa дикагIа болча велосипедисташта юкъера яхьаш.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХЬАЖА, ЛАДУВГIА

12 сентябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ:

9.55 — Передачай программа. 10.00 — «Музыкальни киоск» (ЦТ). 10.30 — Тахан — танкистий Ди (ЦТ). 11.00 — Концерт (ЦТ). 11.30 — Бераштa. Мультфильм. 12.10 — Дешархошта. «Золушка» яха художественни фильм. 13.35 — «Къона ловиней». 14.10 — Советски Эскарей Флотей тIемахошта. Киевера передача (ЦТ). 14.40 — «Музыкальни вIашагIкхетараш». Композитора Эшпая иллеш (ЦТ). 15.15 — Советски оперий оагIонаш тIа гIолла. 15.55 — «Знание» яха Iилма - популярни кинопрограмма. 17.05 — «Хозле. са республика!». Халкъа творчества телевизионни фестиваль. Шелковской район.

РАДИО:

6.30 — «Лаьттан тIара лар» (эрсий меттала). 6.40 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30— Передачай программа. 7.40 — Москва. 8.15 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 8.30 — «Шоана дукха деза иллеши ашараши» яха концерт (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Передачай программа. 15.20 — «Сакъердама талгIе тIа» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.40 — Массанахьа ба дика нах (эрсий меттала). 15.55 — КIиранден музыкальни программа (эрсий меттала). 16.25 — «Лермонтов — Кавказа поэт» (гIалгIай меттала). 16.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.30 — Литературни передача. 19.00 — Москва.

13 сентябрь
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Бераштa. «Дошо бIар» Республикански техникий театра спектакль (нохчий меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — «Къахьегамца сий долаш ва саг». «Электроинструмент» заводе хьалхалаттараш (гIалгIай меттала). 19.10 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.35 — Хоамаш, реклама. 19.40 — «Болхлой тIехье». Телевизионни журнал. 20.00 Шоана, бераш. 20.10 — Къоначa поэташцеи йоазонхошцеи вIашагIкхетар (нохчий меттала). 20.40 — Передачай программа. 20.45 — «Кхоъ» яха художественни фильм.

РАДИО:

6.30 — «Пятилетка къахьегама гуйре». Юрта боахама болхлошта йола передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Пятилетка хьалхалаттараш» (эрсий меттала). 7.30 — Хаоттам. 7.32 — Ашараш. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Массаза дийна Iилма» яха беседа (эрсий меттала). 8.40 — «Волкодав» яха Сандова дувцар. (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Дикача нахах». Передача (нохчий меттала). 9.30 — Производствана хьалхалаттараш. шоана дола концерт. (нохчий меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05— «Халкъа тIахьожам болх беш ба» (гIалгIай меттала). 16.20 — «Вай доттагI Iалам да» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.40 — Ашараш. 16.50 — «Шун хаттараштa жоп лу оаха» (нохчий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Кагирхой вахар» (нохчий меттала). 20.00 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарей, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96: зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05196. Заказ № 08214.